

การพัฒนาจิตสำนึก ในภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยใช้บทเพลง
ปกกอะฮะฮู ที่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วีน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปีการศึกษา 2558

**TRADITIONAL WISDOM CONSCIOUSNESS DEVELOPMENT OF
PGAZK'NYAU YOUTH VIA FOLK SONGS AT NONGTAO
VILLAGE, MAEWIN SUB-DISTRICT, MAEWANG DISTRICT,
CHIANMAI PROVINCE**

**THE THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
IN THE PROGRAM OF
INTEGRATED LOCAL DEVELOPMENT
FACULTY OF GRADUATE STUDY
LEARNING INSTITUTE FOR EVERYONE (LIFE)**

2015

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง	การพัฒนาจิตสำนึกในภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยใช้บทเพลงปกากะญอ ที่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	เจริญ ดินุ
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
ปีการศึกษา	2558
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร. สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. พระครูศรีสิทธิพิมล

การวิจัยเชิงครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อค้นหาความหมายในบทเพลงของชาวปกากะญอและค้นหาวิธีพัฒนาจิตสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยอาศัยเพลงพื้นบ้านปกากะญอ รวมทั้งผลของกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกโดยอาศัยบทเพลงดังกล่าว ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน 10 ท่าน และเยาวชน 10 คน ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. 2559 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวปกากะญอ ด้านการทำมาหากิน ด้านการอยู่ร่วมสัมพันธ์กันในชุมชน และด้านการอยู่ร่วมสัมพันธ์กับธรรมชาติ ได้รับการเข้ารหัสไว้ในบทเพลงพื้นบ้านปกากะญอ เยาวชนที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้เกิดจิตสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาดั้งเดิมหลังเรียนรู้ความหมายของบทเพลงพื้นบ้านปกากะญอ โดยการฟังปราชญ์ชาวบ้านพูดถึงเนื้อหาของบทเพลง ร่วมกันตีความเนื้อเพลง และฝึกขับร้องร่วมกัน เยาวชนที่เข้าร่วมการวิจัยยังได้นำคุณค่าและความหมายจากบทเพลงที่ได้เรียนรู้ไปใช้การดำรงชีวิตประจำวันด้วย

คำสำคัญ: การพัฒนาจิตสำนึก, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, เพลงพื้นบ้าน, ปกากะญอ

Abstract

Thesis Title	Traditional Wisdom Consciousness Development of Pgazk'nyau Youth Via Folk Songs at Nongtao Village, Maewin Sub-District, Maewang District, Chiangmai Provice.
Researcher	Jaroen Dinu
Name of Degree	Master of Arts
Program	Intergrated Local Development
Academic Year	2015
Thesis Advisor	Dr. Surachet Vetchapitak
Co-Thesis Advisor	Dr.Prakru Srisitthipimol

This qualitative research aims to find the meaning of Pgaz k'nyau Folk Songs, process of consciousness development in traditional wisdom via the songs and the result of the process. The research participants included 10 local Pgaz k'nyau wise persons and 10 Pgaz k'nyau youths in Nongtao village, Maewin Sub-district, Maewang District, Chiangmai Province. This study had been conducted during July 2015 and January 2016. Observation, interview and group conversation were used for data collection. Content analysis was used for data analysis.

The study found that Pgaz k'nyau folk songs are an instrument used not only for entertainment but also for teaching Pgaz k'nyau people how to cultivate, how to live together peacefully and how to treat the nature harmoniously. After the youth group had conversation about the history and interpretation of the Pgaz k'nyau folk songs, practiced singing the songs and perform together in community festivals, they appreciate in the wisdom of Pgazk'nyau ancestors. They also take what they had learned form the contents of the songs into their daily life.

Keywords: conciousness development, local wisdom, folk song, Pgazk'nyau

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดีได้รับความช่วยเหลือแนะนำ ความกรุณาจาก ท่านอาจารย์ ดร.สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ ซึ่งเป็นอาจารย์หลักที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.พระครูศรีสิทธิ-พิมล ปิงชัยยะวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ ชี้แนะ แนะนำ ให้กำลังใจเสมอมา ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

กราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.เสรี พงศ์พิศ และคณาจารย์มหาวิทยาลัยชีวิตทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ชี้แนะ แนะนำ ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ตลอดมา และครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ท่านได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ ป๊อ-คุณแม่ดีเส ดินุ ที่ให้กำเนิด ให้ความรัก ความอบอุ่น คอยดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือและอยู่เคียงข้างเสมอ ตลอดจนญาติพี่น้องทุกคนที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจตลอดมา

กราบขอบพระคุณผู้รู้ ผู้นำชุมชนทุกคนที่ท่านได้เสียสละเวลาให้ข้อมูลและน้อง ๆ เยาวชนบ้านบ้านหนองเต่า ที่เสียสละเวลาเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้

ท้ายนี้ผู้เขียนขออ้อมรำลึกและขอบคุณบรรพชน ปกาเกอญอ ที่ท่านได้สืบทอดและถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านปกาเกอญอ และภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ให้แก่ลูกหลานชาวปกาเกอญอ ตลอดจนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยจนสามารถทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เจริญ ดินุ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย.....	2
ขอบเขตหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อเรื่อง.....	2
คำถามสำคัญในการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	5
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	15
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
รูปแบบและวิธีการดำเนินงานวิจัย.....	16
รูปแบบในการวิจัย/วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย	16
ผู้ร่วมวิจัย.....	16
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	16
วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	17
สถานที่ในการวิจัย.....	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย	
ผลจากการวิจัย.....	19
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผล.....	45
อภิปรายผล	45
ข้อเสนอแนะ.....	47
บรรณานุกรม.....	50
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	54
ภาคผนวก ข.....	61
ประวัติผู้วิจัย.....	64

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	15
4.1 ชุดประจำชนเผ่า.....	25
4.2 แกวหรือปี่เขาควางของบิดา.....	25
4.3 เตหน้ากู.....	26
1. การประชุมเยาวชนชี้แจงกระบวนการเรียนรู้เพลงปกาเกอะญอ.....	54
2. สัมภาษณ์ ผู้รู้ ผู้นำชุมชน เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ชุมชน เพลงปกาเกอะญอ.....	54
3. สัมภาษณ์ เก็บรวบรวมเพลงพื้นบ้าน	55
4. ค้นหาความหมาย คุณค่า และฝึกขับร้องเพลงปกาเกอะญอ.....	55
5. ผู้รู้ และผู้นำชุมชน.....	56
6. ผู้รู้ และผู้นำชุมชน.....	56
7. ผู้ร่วมวิจัย ฝึกขับร้องเพลงพื้นบ้านปกาเกอะญอ.....	57
8. เยาวชนขับร้องเพลงพื้นบ้านบนเวที.....	57
9. สัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยหลังจบกระบวนการเรียนรู้.....	58
10. การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านปกาเกอะญอ.....	58
11. ถ่ายรูปภาพหลังจบการสนทนากลุ่ม.....	59
12. การแสดงเพลงพื้นบ้านของนักเรียน ตอนซากุระบาน.....	59
13. การแสดงเพลงพื้นบ้านปกาเกอะญอที่ ประเทศฟิลิปปิน.....	60

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิปัญญามีความสำคัญ มีคุณค่า เพราะเป็นพื้นเพแห่งรากฐานความรู้ชาวบ้าน (เสรี พงศ์พิศ, 2529, หน้า 11-17)

ภูมิปัญญาเกิดจากการสะสมเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดทุกสาขาวิชา ไม่เจาะจงเฉพาะ ภูมิปัญญาได้ผ่านการกลั่นกรองอย่างละเอียดโดยได้ผสมผสานวิถีชีวิตของคนกับสภาพแวดล้อมในแต่ละกาลเวลา มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนเป็นมรดกที่สำคัญของชาวบ้าน ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับคตินิยม ความรู้ ความคิด รวมทั้งสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของชาวบ้านในแต่ละยุคแต่ละสมัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความจำเพาะกับท้องถิ่น มีความเชื่อมโยงหรือบูรณาการสูงและให้ความสำคัญกับจริยธรรมมากกว่าวัตถุ (ประเวศ วะสี, 2534, หน้า 11-17)

บริเวณลุ่มน้ำแม่วางตอนบนในอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ มีชุมชนของชนเผ่าอาศัยอยู่ 2 ชนเผ่า คือปกากะญอ และม้ง สำหรับชนเผ่าปกากะญอ หรือที่คนล้านนา เรียกว่า ยาง ทางการเรียกกะเหรี่ยงสกอ (Karen Sgaw) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีประวัติมายาวนาน ดำรงชีวิตด้วยการเกษตร เพื่อยังชีพโดยปลูกข้าวเป็นหลัก มีความผูกพันและสัมพันธ์กับธรรมชาติ บนฐานความเชื่อที่แสดงออกทางพิธีกรรม ประเพณีและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีการจัดระบบการอยู่ร่วมสัมพันธ์กันบนพื้นฐานความเชื่อและประเพณีของตนเองที่สั่งสมจากวิถีการผลิตและวิถีการอยู่ร่วมสัมพันธ์กับธรรมชาติระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน และระหว่างชุมชน สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาของชาวปกากะญอสืบทอดกันมายาวนานผ่านพิธีกรรม นิทาน เรื่องเล่าและบทเพลง โดยสมาชิกอาวุโสในครอบครัวและชุมชน กระทั่งหลายทศวรรษที่ผ่านมาหลายสิ่งหลายอย่างได้เปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในท้องถิ่น ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาเริ่มสูญหายไปจากวิถีชีวิตของชุมชน กระแสวัฒนธรรมเมืองและวัฒนธรรมต่างชาติที่ไหลบ่าเข้ามาอย่างรุนแรง ทำให้เยาวชนไม่เห็นความสำคัญและขาดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาที่สืบต่อกันมาของบรรพบุรุษ หากสถานการณ์ยังคงดำเนินต่อไปเช่นนี้

เยาวชนปกากะญอ จำนวนมากจะตกอยู่ในสภาพ ไร้รากเหง้า ไร้ศักดิ์ศรี ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่เป็นตัวของตัวเอง กระทั่งไม่สามารถดำรงเอกลักษณ์และสืบทอดภูมิปัญญาของชนเผ่าตนไว้ได้ ดังเช่น เยาวชนบางคนไม่กล้าที่จะใส่ชุดประจำชนเผ่าเข้าเมือง อายุที่คนอื่นจะรู้ว่าเป็นปกากะญอ บางคนเปลี่ยนชื่อใหม่จากชื่อเดิมที่เป็นภาษาปกากะญอเป็นภาษาไทย เยาวชนส่วนใหญ่ไม่สนใจเรียนรู้ และสืบทอดคำสอนของบรรพชนซึ่งเนื้อหาสาระของคำสอนเหล่านั้นส่วนหนึ่งแฝงอยู่ในบทเพลงที่ร้องสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นต่อมา

บทเพลงพื้นบ้านของชาวปกากะญอเป็นมรดกทางปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างสมสืบทอดกันมานาน นอกจากสร้างความสุข ความสนุกสนาน และเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแล้ว ยังอุดมไปด้วยแง่คิดในการดำรงชีวิต คำคม คำสอนที่แฝงอยู่ในบทเพลงมากมาย มีเนื้อหาที่สอนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี สอนให้เว้นจากการประพฤติชั่ว ให้ประพฤติดี สอนหลักคุณธรรมจริยธรรม หลักการอยู่ร่วมสัมพันธ์กับธรรมชาติ และกับมนุษย์ด้วยกันอย่างมีความสุข

ผู้วิจัยซึ่งเป็นชาวปกากะญอในหมู่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้สังเกตเห็นว่า เยาวชนในหมู่บ้านนี้ชอบกิจกรรมบันเทิงและชอบความสนุกสนาน อีกทั้งผู้วิจัยมีความรักในดนตรีพื้นบ้านของชนเผ่าปกากะญอและสามารถเล่นเครื่องดนตรีของชนเผ่าที่เรียกว่า เตหน้า (ลักษณะคล้ายฮาร์ปิคอดหรือพิณโบราณของชาวกรีก) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เพื่อค้นหาว่าการสืบทอดภูมิปัญญาของชาวปกากะญอผ่านบทเพลงปกากะญอที่จะทำให้เยาวชนปกากะญอสามารถดำรงเอกลักษณ์และสืบทอดภูมิปัญญาของชนเผ่าตนต่อไปได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงนี้ทำได้อย่างไร โดยเลือกศึกษากับเยาวชนปกากะญอบ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาความหมายในบทเพลงของชาวปกากะญอบ้านหนองเต่า
2. เพื่อค้นหาวิธีการพัฒนาจิตสำนึกเยาวชนปกากะญอบ้านหนองเต่าในการสืบทอดภูมิปัญญาบรรพบุรุษ โดยอาศัยเพลงพื้นบ้านปกากะญอ
3. เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจิตสำนึกเยาวชน โดยอาศัยเพลงพื้นบ้านปกากะญอ

ขอบเขตในการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หมู่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัด เชียงใหม่ เหตุผลในการเลือกพื้นที่นี้เพราะผู้วิจัยเป็นชาวปกากะญอที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองเต่าที่สัมพันธ์กับบทเพลงของชาวปกากะญอ

2.2 ศึกษาบริบทความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติและคนกับคนอื่นเป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกากะญอที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงต่าง ๆ

2.3 ศึกษารูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกเยาวชนโดยอาศัยเพลงพื้นบ้านปกากะญอ

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มที่เลือกศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือเยาวชนปกากะญอซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยเลือกเยาวชนจากผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมงานวิจัยนี้ จำนวน 10 คน จากเยาวชนทั้งหมดหมู่บ้าน 45 คน

คำถามสำคัญในการวิจัย

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกากะญอที่ได้รับการถ่ายทอดไว้ในบทเพลงมีอะไรบ้าง
2. รูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยอาศัยเพลงพื้นบ้านปกากะญอเป็นอย่างไร
3. ผลของการใช้รูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกเยาวชนดังกล่าวเป็นอย่างไร

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความหมายคำต่อไปนี้เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

จิตสำนึก หมายถึง สภาพที่รู้ตัวว่าตนเองเป็นใคร อยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร รวมทั้งต้องการอะไรและไม่ต้องการอะไร

ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ และประสบการณ์ของชาวปกากะญอทั้งในด้านการทำมาหากิน การอยู่ร่วมสัมพันธ์กันระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติที่สร้างสมสืบต่อกันมา

ปกากะญอ หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีชื่อเรียกตามภาษาราชการว่า กะเหรี่ยงสะกอ ในเขตตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง

เพลงพื้นบ้าน หมายถึง ทำนองและคำร้องของเพลงที่เป็นภาษาปกากะญอซึ่งมีรูปแบบและฉันทลักษณ์ไม่ตายตัว เนื้อเพลงมีการสอดแทรกเรื่องวิถีชีวิต คำคม จริยธรรม ค่านิยมของคนในพื้นที่นั้นๆและเป็นเพลงที่ไม่มีการระบุผู้แต่งและแหล่งกำเนิดที่แน่นอนได้

เยาวชน หมายถึงคนหนุ่มสาวชนเผ่าปกากะญออายุระหว่าง 15-30 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองเต่าตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้รู้ หมายถึง บุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านเพลงพื้นบ้านของชาวปกากะญอ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้วิจัยได้ทราบ รูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน โดยอาศัยเพลงพื้นบ้านปกากะญอ
2. วงวิชาการได้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับภูมิปัญญาปกากะญอในบทเพลงปกากะญอ
3. ชุมชนอื่น ๆ สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนปกากะญอให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกในภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนเผ่า

บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกในภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยใช้บทเพลงปกากะญอที่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัย ได้ใช้แนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อช่วยให้สามารถสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาจิตสำนึก
 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 3. เพลงพื้นบ้าน
 4. อิทธิพลของดนตรีต่อมนุษย์
 5. ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
- ดังมีสาระสำคัญต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การพัฒนาจิตสำนึก (Concionsness)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549, หน้า 41-45) ให้นิยามว่า จิตสำนึกคือ ความคิด ความรู้สึกที่อยู่ส่วนลึกของบุคคล คิดตัวจิตใจอยู่ตลอดเวลา คงทนและไม่เปลี่ยนแปลงโดยง่าย

สงคราม เชาว์ศิลป์ (2535, หน้า 152-154) ให้ความหมายว่า สภาวะจิตสำนึกหรือสภาวะการรู้สึกตัวหมายถึงการมีความระมัดระวัง มีการเตรียมตัวและตื่นตัว (Alert) มีความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง (Active) เสมือนหนึ่งว่าได้ตื่นตัวอย่างเต็มที่ พ้นจากความสะลึมสะลือหลังตื่นนอนแล้ว หรือการที่มนุษย์มีความรู้สึกตื่นตัวและพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาได้ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2541, หน้า 60) ให้ความหมายของ จิตสำนึก ไว้ว่าเป็นสภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ความปรารถนาต่างๆ สภาวะจิตใจดังกล่าวเกิดการรับรู้ ซึ่งมี ความหมายเหมือนกับการรู้ตัว (Awareness) อันเป็นผลจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น ความสนใจ ของบุคคล คำว่า จิตสำนึก มีความหมาย

ใกล้เคียงที่สุดกับคำว่า ความเชื่อ (Beliefs) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กันของประสบการณ์ของคน ทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากปราศจากความเชื่อ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนมีอยู่นั้น ก็จะอยู่เพียงในความทรงจำ ไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อสิ่งนั้น แสดงว่าจิตสำนึกในสิ่งนั้น ๆ ของบุคคลได้เกิดขึ้นแล้ว จิตสำนึกของบุคคลเป็นภาวะของจิตใจก่อนการแสดงออกเชิงพฤติกรรมทางกายภาพของบุคคล การมีจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งหนึ่งไม่ทำให้คนต้องแสดงออกตามจิตสำนึกเสมอไป พฤติกรรมแสดงออกใด ๆ ของมนุษย์นั้นเป็นผลมาจาก (1) ทักษะ (2) บรรทัดฐานของสังคม (3) นิสัย (4) ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้ว

กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ (2541, หน้า 8) ได้ให้ความหมายต่อจิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นคำเดียวกับคำว่าจิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน จิตสำนึกเกิดจากระบบสังคม สังคมเป็นอย่างไร จิตสำนึกก็เป็นเช่นนั้น ระบบสังคมก่อให้เกิดโครงสร้างตำแหน่งทางสังคมที่ซ้อนทับกันอยู่ เมื่อเรายังเด็ก เราก็ได้เรียนรู้จิตสำนึกของความเป็นลูก จิตสำนึก ของความเป็นนักเรียน พอโตขึ้นมีโครงสร้างและตำแหน่งที่เลื่อนไหลไปมา เราก็กลายเป็นจิตสำนึกตามตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งในโครงสร้างเราอาจมีอยู่หลายหน้าที่ เช่นเป็นพ่อแม่ เป็นลูก มีตำแหน่งงานราชการ เอกชน

จิตสำนึกมีอยู่สองแบบ คือ แบบที่หนึ่ง จิตสำนึกเพื่อตอกย้ำถึงตำแหน่งแห่งที่ในระบบ เป็นระบบวิถีชีวิตประจำวันตามปกติ แบบที่สอง จิตสำนึก ในสถานการณ์ไม่ปกติ เช่นมีการเขย่าโครงสร้างสังคมในเวลาวิกฤติ ตัวอย่างเช่น การชุมนุมประท้วงตั้งแต่ระดับเบา ๆ ไปถึงระดับรุนแรงจนเป็นการเขย่าโครงสร้างสังคม การที่คนปกติได้รับการสร้างจิตสำนึกแบบที่ 2 ซ้ำๆ ทำให้จิตสำนึกตามหน้าที่ได้ถูกสร้างจิตสำนึกใหม่ให้เป็นจิตสำนึกแห่งผลประโยชน์ทางชนชั้น ดังที่จะได้เห็นจากการให้ข้อมูลใหม่ ๆ ตอกย้ำ ซ้ำๆ กัน เป็นการเคลื่อนย้ายตัวตนจิตสำนึกจากเดิม ไปสู่ใหม่มีเงื่อนไขมาจากสถานการณ์ไม่ปกติ

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปว่า จิตสำนึก คือ ความคิด ความรู้สึกที่อยู่ในตัวบุคคล ที่แสดงส่งผลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ว่าจะทำหรือไม่ทำอะไรเช่น จิตสำนึกของการเป็นคนดี จิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกที่มีต่อชุมชน เป็นต้น

2. ภูมิปัญญา

กระทรวงศึกษาธิการ (2539, หน้า 2) ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานของ

องค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผูู้เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

ศักดิ์ชัย เกียรติคินทร์ (2542, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหา จัดการปรับตน เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างผาสุก เป็นแก่นของชุมชนที่รโรคง ความเป็นชาติให้ยู่รอดจากทุกภัยพิบัติทั้งปวง

จารุวรรณ ธรรมวัตติ (2543, หน้า 1) ได้ให้ความหมาย ของภูมิปัญญา คือ แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคมซึ่ง ได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมา ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคล หรือทรัพยากรความรู้ก็ได้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536, หน้า 3-4) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 4 ลักษณะ คือ 1. ความรู้และระบบความรู้ ซึ่งภูมิปัญญาไม่ได้เกิดขึ้นช่วงขณะมาในหัว แต่เป็นระบบความรู้ที่ชาวบ้านมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เป็นระบบความรู้ที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ฉะนั้นในการศึกษาจะเข้าไปดูว่าชาวบ้าน รู้อะไร อย่างเดียวไม่พอ ต้องศึกษาว่าเขาเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆเหล่านั้นอย่างไร 2.การสั่งความรู้ภูมิปัญญา เกิดจากการสั่งสมและกระจายความรู้ ซึ่งไม่ได้ลอยอยู่เฉย ๆ แต่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ภายในท้องถิ่น 3. การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ได้มีสถาบันในการถ่ายทอดความรู้โดยตรง แต่กลับมีกระบวนการถ่ายทอด ที่ซับซ้อนซึ่งถ้าเราต้องการเข้าใจภูมิปัญญา เราต้องเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นหนึ่งสู่อีกุ่นหนึ่ง 4. การสร้างสรรค์การปรับปรุงระบบความรู้ของชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่ง แต่ถูกปรับเปลี่ยนตลอดเวลาโดยอาศัยประสบการณ์ของชาวบ้าน

จากการศึกษาความหมายภูมิปัญญาข้างต้น สรุปว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ความสามารถของบุคคลในท้องถิ่นที่ได้เรียนรู้มีประสบการณ์สั่งสมเลือกสรรปรับตัวจนเป็นความรู้ที่สามารถนำไปแก้ปัญหา หรือสร้างเสริมให้มีการดำรงชีวิตประจำวันที่ดี และมีการถ่ายทอดความรู้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อ ทั้งวิธีการบอกเล่า คำสั่งสอน และการปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง

มณนิภา ชุตินบุตร (2538, หน้า 21) และนิคม ชมพูหลง (2542, หน้า 131) ได้แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. คติ ความคิด ความเชื่อ และหลักการ เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ ที่ถ่ายทอดกันมา
2. ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เป็นแบบแผนของการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติ สืบทอดกันมา

3. การประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย

4. แนวคิดหลักปฏิบัติและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาใช้ในชุมชนเป็นอิทธิพลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งตามลักษณะของคนในท้องถิ่นหรือชุมชนได้คือ หรือ ได้รับการถ่ายทอดและถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษซึ่งเกิดจากความเชื่อ การปฏิบัติ ความรู้สึก ความนึกคิด ในการสร้างสรรค์แบบแผนของการดำรงชีวิต รวมถึงการนำเทคโนโลยีพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

3. เพลงพื้นบ้าน

เพลงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ในทุกยุคสมัย และเพลงในแต่ละท้องถิ่น ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพชีวิตของสังคมนั้นๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติ แต่ละภาษาในท้องถิ่นต่างๆ ที่เรียกกันว่าเพลงพื้นบ้าน คนตรีพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านจัดเป็นคหิชาชาวบ้าน เพราะเพลงสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ในขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการบันเทิง ที่มีอยู่ในสังคมไทยมานาน และมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน เช่น หนุ่มสาวร้องเกี่ยวกัน เด็ก ๆ ร้องเพลงเล่นกัน แม่กล่อมลูกหรือเป็นเพลงที่ขับร้องในเทศกาลต่าง ๆ เช่น เพลงร้องในงานแห่บั้งไฟ เพลงบอก เพลงเรือ ฯลฯ เพลงพื้นบ้านจึงแยกจากวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านได้ยาก เพราะมีความผูกพันกับชีวิตและสืบทอดกันมาช้านาน (พรรณราย คำโสภา, 2542, หน้า 22)

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ (2528) เห็นว่า เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เป็นเพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นรื่นเริงกันอย่างสนุกสนาน ในโอกาสที่หญิงชายมาพบปะช่วยกันทำงานในไร่ ในลานบ้าน หรือใช้ร้องเล่นกันเนื่องในเทศกาล เช่น งานสงกรานต์ ลอยกระทง ทอดกฐิน ผ้าป่า และไหว้พระประจำปี มีหลักฐานการเล่นมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งเพลงที่ร้องเล่นกันในวงหรือเป็นหมู่ เป็นเพลงที่ร้องโต้ตอบกันระหว่างหญิงชายและร้องเล่นคนเดียว

อนุก นาวิกมูล (2527, หน้า 3-120) ได้รวบรวมเพลงพื้นบ้าน ไว้ในหนังสือเรื่อง เพลงศตวรรษ โดยกล่าวถึงเพลงถึงเพลงพื้นบ้านในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเป็นเพลงที่ไร้ตำนาน หมายความว่า เป็นเพลงที่สืบทอดกันมาโดยการจำ ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพลงพื้นบ้านมีลักษณะคล้ายเพลงลูกทุ่งอยู่หลายประการ กล่าวได้ว่า เพลงพื้นบ้านคือต้นแบบของเพลงลูกทุ่ง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่องราวต่างๆของเพลงพื้นบ้านอยู่หลายประการ เช่น เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่เกิดในชนบท การใช้ภาษา และการแสดงออกเป็นเรื่องราวและบรรยากาศของเพลงเป็นไปอย่างซื่อ ๆ ตรง ๆ ใช้คำง่าย ๆ และยังกล่าวถึงเพลงพื้นบ้านในลักษณะที่โดดเด่นว่า

1. มีความเรียบง่ายในด้านถ้อยคำ การร้องและการเล่น
2. เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก
3. การมีรูปแบบคล้ายกันในแต่ละท้องถิ่น รูปแบบคล้าย ๆ กันทั้งด้านเนื้อหา การเรียงลำดับเรื่องและถ้อยคำ

4. อิทธิพลของดนตรีต่อมนุษย์

กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา อาจารย์ผู้สอนดนตรีที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย ได้อธิบายความหมายของดนตรีไว้ว่า ดนตรีเป็นเครื่องมือ (Tools) สำหรับไว้สื่อความคิด (Idea) ความนึกฝัน (Imagination) และความรู้สึก (Emotion) โดยออกมาในรูปของเสียง เพื่อให้ตัวเอง ให้ผู้อื่น ได้ชื่นชม "ได้ชื่นใจ" (<https://sites.google.com/site/mrjisclassroom/dntri>)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายดนตรีไว้ว่า " ดนตรีคือเสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง, เครื่องบรรเลงซึ่งมีเสียงดังทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน หรือเกิดอารมณ์รัก โศก หรือรื่นเริง เป็นต้น "ได้ตามทำนองเพลง (<https://sites.google.com/site/mrjisclassroom/dntri>)

เสียงดนตรีมีอิทธิพลทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจของมนุษย์ คุณสมบัติของเสียงดนตรีที่เกิดจากองค์ประกอบดนตรีแต่ละด้าน ย่อมมีอิทธิพลต่อผู้ฟังแต่ละคนแตกต่างกันออกไป

ทำนองเพลง (Melody) ผลของท่วงทำนองสามารถทำให้เกิดสัมพันธภาพ ความเป็นมิตร ความเป็นพวกเดียวกัน ลดความวิตกกังวล ทำให้จิตใจรู้สึกสงบ ทำให้รู้สึกผ่อนคลายหรือดึงเครียด และทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์จินตนาการซึ่งก็ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะทำนองเพลง

ลีลาจังหวะ (Rhythm) ลีลาจังหวะของดนตรีทุกชนิดมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาก ไม่ว่าจะเป็นลีลาจังหวะของทำนองเพลง ลีลาจังหวะของเสียงประกอบทำนอง หรือลีลาจังหวะของจังหวะพื้นฐานที่บรรเลงประกอบบทเพลง ลีลาจังหวะจะกระตุ้นให้เกิดความรู้สึก กล่าวทำ กล่าวแสดงออก มีการตอบโต้เคลื่อนไหวร่างกายไปตามลีลาจังหวะโดยอัตโนมัติ ลีลาจังหวะของดนตรีที่สม่ำเสมอจะทำให้เกิดความเชื่อมั่น มั่นคง ลีลาจังหวะสลับราบเรียบสม่ำเสมอจะทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ ปลดปล่อย และสงบ ลีลาจังหวะที่ไม่สม่ำเสมอจะทำให้เกิดความสุข

ความดังหรือความเข้มของเสียง (Volume or Intensity) ความดัง หรือความเข้มของเสียงสามารถทำให้ผู้ที่ได้ยินเสียง แสดงอาการโต้ตอบกลับได้หลายลักษณะ เช่น อาการสงบนิ่ง จะทำให้เกิดสมาธิ กระตุ้นความรู้สึกส่วนลึกของจิตใจให้สงบ หรืออาการตื่นตัว เพื่อสร้างระเบียบและควบคุมตนเองให้เหมาะสม

ความเร็วจังหวะ (Tempo) จังหวะที่เร็วจะเร้าความรู้สึก ทำให้ผู้ฟังตื่นเต้น ไม่สงบ จังหวะที่ช้ามีผลทำให้สงบ

ลื่อนำไปสู่การศึกษาชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ดังคำกล่าวที่ว่า “เรียนดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพของคน แล้วคนนำออกไปพัฒนาคุณภาพชีวิต

6. ดนตรีเกี่ยวข้องกับการบำบัด คือนำดนตรี และกิจกรรมดนตรีต่าง ๆ ไปใช้ในการรักษาผู้ป่วยทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ของตนเองได้ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

7. ดนตรีเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม มนุษย์แต่ละกลุ่มชนต่างก็มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพที่อยู่อาศัย การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ภาษา การสื่อสาร พิธีกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่มชน ดนตรีที่รับใช้มนุษย์ในแต่ละกลุ่มชนจึงมีความสัมพันธ์กับสภาพความเป็นอยู่ เช่น ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณที่ราบสูงทำนอมมักจะสูง ๆ ต่ำ ๆ ผู้ที่อาศัยอยู่ในที่ราบลุ่มทำนอมมักจะราบเรียบ ไม่ค่อยกระโดดเครื่องดนตรี ที่บรรเลงก็มักถูกสร้างขึ้นด้วยวัสดุที่หาได้โดยทั่วไปในท้องถิ่น เช่น ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคที่มีไม้ไผ่มาก เครื่องดนตรีส่วนใหญ่ก็มักจะสร้างด้วยไม้ไผ่ เป็นต้น

บทเพลงที่ถูกสร้างขึ้นของมนุษย์แต่ละกลุ่มชน จึงมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองตามรูปแบบของการดำรงชีวิต ความเชื่อ ตามขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน(ดนตรีกับการดำรงชีวิตมนุษย์ 2550. http://saithip-kamarth.blogspot.com/2007/11/blog-post_2143.html)

ดนตรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยไม่จำกัดเพศ วัย ระดับการศึกษา หรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ดนตรีสำหรับบางคนอาจมีวัตถุประสงค์ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด เพื่อความซาบซึ้งไปกับอารมณ์ของบทเพลง บางคนต้องการฝึกฝนอย่างจริงจังเพื่อเป็นนักร้อง นักดนตรี ฯลฯ การมีประสบการณ์ทางดนตรีในลักษณะต่าง ๆ แต่ละคนจึงมีมุมมองเกี่ยวกับดนตรีในมิติที่แตกต่างกัน อาทิเช่น มิติที่เป็นรูปแบบของศิลปะวัฒนธรรม มิติที่เป็นรูปแบบของความคิดและจินตนาการ มิติที่เป็นรูปแบบของนันทนาการและการบันเทิง มิติที่เป็นหลักสูตรการศึกษา มิติที่เป็นสุนทรียภาพ มิติที่เป็นสื่อธุรกิจ เป็นต้น

(สันสนีย์, 2542. http://158.108.70.5/emagazine/emagazine1/musics_03.html)

สุกรี เจริญสุข (2550, หน้า 62-63) กล่าวว่า เสียง (Sound) มีอิทธิพลต่อมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ สมอง ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรมของสังคม วิถีชีวิต จากทฤษฎีของเสียงที่พิสูจน์ได้ว่าเสียงมีอำนาจ มีอำนาจอยู่ที่ไหน ก็จะมีเสียงอยู่ที่นั่น มีเสียงอยู่ที่ไหนอำนาจจะอยู่ที่นั่นด้วย ดังนั้น พิธีกรรมของมนุษย์ทุก ๆ พิธีกรรมจึงประกอบด้วยเสียง (ดนตรี) ตั้งแต่เสียงสวดมนต์ภาวนาเสียงตีเกราะเคาะไม้ เสียงคิดสตีเป่า แม้แต่เสียงจุดประทัด ในเทศกาลตรุษจีน หรือจุดประทัดของชาวเรือประมง ที่จะออกทะเล เพื่อหาปลา เสียงปืนใหญ่ยิงเพื่อยกย่องในงานศพของวีรบุรุษ เสียงกลองยาว งานบวช ซึ่งล้วนเป็นเสียงแสดงถึงอำนาจของพิธีกรรมนั้น

จากทฤษฎีของเสียงมีอำนาจ อำนาจของเสียงสร้างเป็นพลังงานที่เปลี่ยนจากเสียงสร้างให้เกิดความเคลื่อนไหว ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อร่างกาย เมื่อร่างกายสัมผัสต่อเสียงดนตรี จังหวะดนตรีมีอิทธิพลทำให้ร่างกายเคลื่อนไหว ขยับตามจังหวะ เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นปัจจุบัน ทำให้นึกถึงอดีต และทำให้นึกถึงอนาคต ดนตรีทำให้อารมณ์เปลี่ยนไปตามมิติของของกาล อาจจะเป็นอารมณ์ที่หวานรำลึกถึงอดีต อาจจะเป็นการสร้างอารมณ์ปัจจุบันและอาจจะสร้างให้เกิดจินตนาการ เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ “เสียงใส ใจสะอาด” เป็นอิทธิพลที่เกี่ยวกับเสียงโดยตรง เนื่องจากเสียงออกมาจากจิตใจ เมื่อใจรู้สึกเป็นอย่างไรก็จะถ่ายทอดเป็นเสียงออกมาเป็นอย่างนั้น ในขณะที่เดียวกันเสียงที่ออกมาจากจิตใจ ความสุขและความทุกข์ ได้อาศัยเสียงระบายออกมา ภายนอกซึ่งทำให้จิตใจผ่อนคลายลงได้ โดยธรรมชาติ ดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและจิตใจ เสียงดนตรีทำให้สมองรับรู้ เส้นประสาทสมองขยายตัวเมื่อสัมผัสกับเสียงดนตรีที่ดี ทำให้สมองตื่นตัวกับเสียงที่ได้ยิน เสียงดนตรีบ่งบอกประวัติศาสตร์ บ่งบอกความเป็นมา บ่งบอกประเพณี บ่งบอกวัฒนธรรมของสังคมและบ่งบอกวิถีชีวิตของคนในแต่ละสังคมนั้น (เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อมนุษย์ <http://www.kroobannok.com/article->)

อังคณา ใจเหิม (2538, หน้า 94-95) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเพลงหรือดนตรีพื้นบ้านทางมนุษยวิทยาควิทยา ว่าต้องอาศัยการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลักทั้งด้วยวิธีการสังเกตการณ์ สอบถาม และเข้าไปอยู่ร่วมกับชาวบ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องและละเอียดที่สุด นอกเหนือไปจากการศึกษาชุมชนทางด้านกายภาพแล้ว ก็ควรสนใจข้อมูลทางวัฒนธรรมทุกด้าน และบันทึกเอาไว้เพื่อให้ผู้อ่าน อ่านแล้วเข้าใจได้ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง ความเชื่อ การศึกษานิทานตำนานท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งก็คือการศึกษาในด้านชาติพันธุ์ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่ช่วยในการทำความเข้าใจและวิเคราะห์ดนตรี หรือบทเพลงของชุมชนนั้น

จากข้อความดังกล่าวสรุปว่า เสียงดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ เพราะดนตรีมีอิทธิพลต่อมนุษย์ ด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของสังคม วิถีชีวิต จะสัมพันธ์กัน เป็นการสร้างความสุข สนุกสนานให้กับมนุษย์

งานวิจัยเกี่ยวข้อง

ทิพย์สุตา พุฒจรและคณะ (2555) ได้ศึกษาการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้าน โนเนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนหนองศาลาอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่าคนในชุมชนต่างตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นมรดก ตกทอดและทุกคนในท้องถิ่นก็มีความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้เกิดความรักความหวงแหนเพลงพื้นบ้านของชุมชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ในอดีตมีการขับร้องกันเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการช่วงว่างเว้นจากการเกษตร ปัจจุบันการร้องเพลง โนเน ในช่วงเทศกาลสงกรานต์กลายเป็นกิจกรรมที่เป็นทางการ เนื่องจากมีการจัดการร้องเพลงพื้นบ้าน โนเน ในวันผู้สูงอายุทุกปี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมร่วมกัน แต่สิ่งที่ขาดคือกระบวนการสืบทอดเพลงพื้นบ้าน โนเน จากรุ่นสู่รุ่นอย่างเป็นรูปธรรม

อมรา กล้าเจริญ (2548) ได้ศึกษาเพลงพื้นบ้านกับวิถีชีวิตในการทำนา พบว่าเพลงและการละเล่นพื้นบ้าน เป็นศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งทางด้านความบันเทิง และความเชื่อ เพลงและการละเล่นพื้นบ้านส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มประชากรที่เป็นชาวนา สร้างสรรค์การละเล่นตามฤดูกาลและเทศกาล ปัจจุบันขั้นตอนวิธีการปลูกข้าวของชาวนามีรูปแบบการเปลี่ยนไป เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รูปแบบการละเล่นเพลงพื้นบ้านลดน้อยลง โดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องและให้ความบันเทิงในฤดูกาลของทำนา

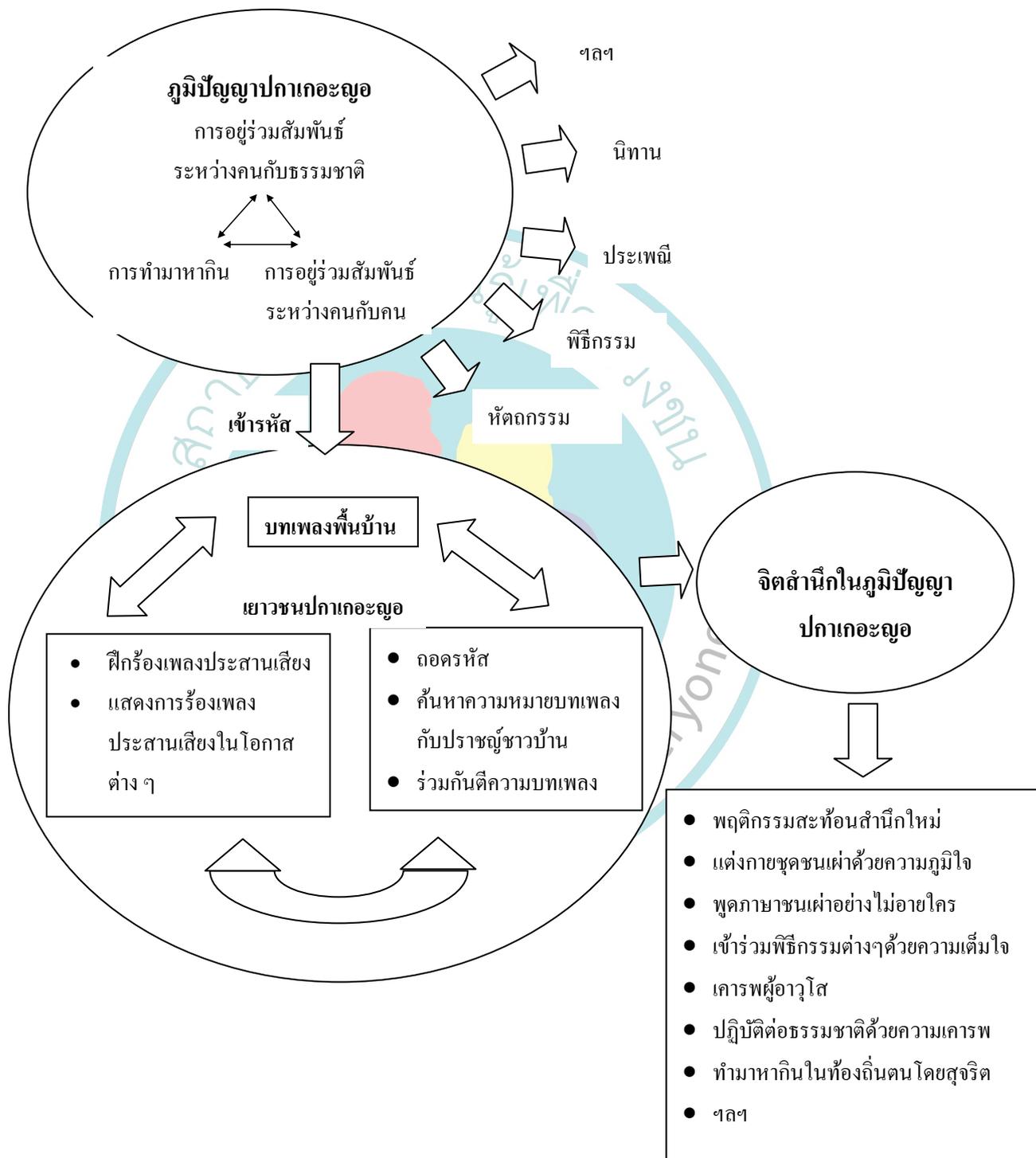
ลักขณา ชุมพร (2555) ได้ศึกษาเพลงพื้นบ้านภาคกลาง: กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ จังหวัดอ่างทอง พบว่า สภาพทั่วไปและวัฒนธรรมของบ้านสามโก้ ปัจจุบันได้รับความเจริญในด้านต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมจึงเป็นเหตุ ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมของชุมชน การร้อง การเล่นเพลงพื้นบ้าน มีความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม การไหว้ครู ก่อนเริ่มทำการแสดง การขอขมาซึ่งกันและกันหลังจบการแสดงซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตแต่ละช่วงฤดูกาลต่าง ๆ หรือช่วงเทศกาล งานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งในปัจจุบันการร้อง การเล่นเพลงพื้นบ้านดังกล่าว มิได้เล่นในวิถีชีวิต หากแต่เป็นเพียงการร้อง การเล่น ในเชิงอนุรักษ์เท่านั้น การสืบทอดโดยการร้องเล่น ปากต่อปาก รุ่นต่อรุ่นต่อกันมา และในช่วงเวลาหนึ่งเพลงเหล่านี้ก็เริ่มเลือนหายไป ต่อมาอดีตผู้ใหญ่บ้าน ทองอาบ ไข่แก้ว และกลุ่มคณะ พ่อเพลง แม่เพลง ร่วมกันสืบค้นรวบรวม และฟื้นฟูเพลงอีกครั้งจากผู้ เป็นเพลงที่ใช้ภาษาชาวบ้านทั่วไป ฟังแล้วเข้าใจง่ายเนื้อเพลงเกี่ยวกับวิถีชีวิต การเกี่ยวพาราดีและวรรณคดี มีดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่น คือ ฉิ่ง กรับ กลอง รำตะนา รวมถึงการปรบมือตามจังหวะด้วย

สุภาษิต เรื่อง เศษ (2518) ได้เขียนปริญาณิพนธ์ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง เพลงพื้นบ้าน จากพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ใจความของเพลงเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิต ความป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ ทศนคติ ของชาวบ้านซึ่งยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และยึดถือคุณธรรมเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทิตเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บทเพลงมีบทบาทเกี่ยวกับเรื่องเพศตามความนิยมของชาวบ้าน และส่วนใหญ่เป็นเพลงที่ช่วยผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน ข้อมูลบางเพลง ประเภทเดียวกันแต่วิทยากรต่างบุคคลมีโอกาที่จะซ้ำ หรือ คล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันในรายละเอียดได้ แสดงว่า การถ่ายทอดเรื่องราวนั้นมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามท้องถิ่นและผู้ถ่ายทอด เช่น เพลงเก เพลงแห่นางแมว เป็นต้น จึงมักพบว่า คล้ายคลึงกันหลายภูมิภาคในทำนองเดียวกัน

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปว่า เพลงพื้นบ้านนั้นเป็นเพลงที่มาจากชาวบ้าน ใช้ภาษาง่าย มีการสืบทอดกันด้วยปากต่อปาก สุ่มต่อรู้ เป็นเพลงที่ใช้ภาษาชาวบ้านทั่วไป ฟังแล้วเข้าใจง่าย เนื้อเพลงเกี่ยวกับวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น ใจความของเพลงเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิต ความป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ ทศนคติของชาวบ้าน และเป็นเพลงที่ช่วยผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบและวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการพัฒนาจิตสำนึกในภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยใช้บทเพลงปกากะญอ บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้ร่วมวิจัย 20 คน เป็นเยาวชน 10 คน ประชาชนชาวบ้าน 10 ท่าน ระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย

รูปแบบในการวิจัย/วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 ค้นหาความหมาย รวบรวมเพลงปกากะญอ
- ขั้นที่ 2 ร่วมกระบวนการเรียนรู้ฝึกร้องเพลงพื้นบ้าน
- ขั้นที่ 3 สนทนากลุ่มเพลงปกากะญอ

กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวปกากะญอบ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่สมัครใจเข้าร่วมเรียนรู้เพลงพื้นบ้านปกากะญอ โดยเป็นประชาชนชาวบ้านที่รู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนและเพลงพื้นบ้านปกากะญอ 10 ราย เยาวชนที่อยากจะเรียนรู้บทเพลงปกากะญอ 10 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. แนวการสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้าน
2. แนวการสัมภาษณ์เยาวชนที่เป็นผู้ร่วมวิจัย

3. แนวการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนที่ผู้ร่วมวิจัย

4. แนวการสนทนากลุ่ม

1. แนวการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

- 1) บทเพลงพื้นบ้านปกากะญอมีประวัติความเป็นมาอย่างไร
- 2) อะไรเป็นเหตุให้เกิดการสืบทอดเพลงพื้นบ้านปกากะญอจากรุ่นสู่รุ่น
- 3) บทเพลงพื้นบ้านมีประโยชน์อย่างไรชาวปกากะญอ
- 4) ในดั้งเดิม ใช้วิธีการสืบทอด เพลงพื้นบ้านอย่างไร

2. แนวการสัมภาษณ์เยาวชนที่ผู้ร่วมวิจัย

- 1) เรียนรู้แล้วได้ทราบคุณค่า ความหมายของการเรียนรู้อย่างไร
- 2) ได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านปกากะญอ
- 3) เพลงพื้นบ้านปกากะญอสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่อย่างไร
- 4) จำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีการสืบทอด บทเพลงพื้นบ้านของ ปกากะญอ

3. แนวการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนที่ผู้ร่วมวิจัย

- 1) การดำเนินชีวิตประจำวัน
- 2) วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ การประกอบพิธีกรรมของชุมชน
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างในชุมชน
- 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน
- 5) สภาพสังคม

4. การสนทนากลุ่มเฉพาะ

การสนทนากลุ่มเป็นการสนทนาระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับเยาวชนผู้ร่วมวิจัย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านปกากะญอ

วิธีเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกตและการมีส่วนร่วมกับผู้ร่วมวิจัย โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีดังนี้

1. เก็บข้อมูลบริบทของชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน สภาพสังคม เศรษฐกิจ การดำรงชีพ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต

2. เพลงพื้นบ้านของปกากะญอบ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
3. กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างฝึกซ้อมผ่านการอภิปรายกลุ่มและการสัมภาษณ์กลุ่มหรือรายบุคคลอย่างไม่เป็นทางการพร้อมบันทึกเสียง และบันทึกภาพเคลื่อนไหว
4. การแสดง การขับร้องร่วมกันบนเวที (บันทึกเสียงและภาพเคลื่อนไหว)
5. ความรู้สึก และความคิดเห็นหลังการแสดงบนเวทีร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้นำ ปราชญ์ชาวบ้าน เกี่ยวกับองค์ความรู้เพลงพื้นบ้านของชนเผ่าปกากะญอ

การวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดด้วยโลกทัศน์ของปกากะญอในบทเพลงพื้นบ้าน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยค้น “คำสำคัญ” ที่ผู้ร่วมวิจัยบอก หรือสะท้อนออกมา อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของผู้ร่วมวิจัยทั้งในระหว่างกระบวนการวิจัย

สถานที่ในการวิจัย

หมู่บ้านหนองเต่า ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาจิตสำนึก ในภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยใช้บทเพลง ปกาเกอญอ ที่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อค้นหาคำตอบให้แก่คำถาม 3 ข้อ คือ

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกาเกอญอที่ได้รับการเข้ารหัสไว้ในบทเพลงมีอะไรบ้าง
2. รูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชน โดยอาศัยเพลงพื้นบ้านปกาเกอญอเป็นอย่างไร
3. ผลของการใช้รูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกเยาวชนดังกล่าวเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยขอกล่าวถึงบริบทของชุมชนปกาเกอญอบ้านหนองเต่าก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานให้ผู้อ่านงานวิจัยเข้าใจถึงคุณค่าและความหมายของบทเพลงตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยจัดขึ้นตามขั้นตอนต่างๆ ในงานวิจัยนี้

สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่บนเทือกเขาสูง อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลางขึ้นไป ระหว่าง 1,100–1,200 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นภูเขาสลับกับลำห้วย ภูเขาบางจุดจะสูงชันมาก เหนือจากระดับน้ำทะเลถึง 1,800 เมตร ที่เดียว

ลักษณะของป่าบริเวณหนองเต่า เป็นป่าดิบเขาอยู่บริเวณตอนบน และส่วนใหญ่จะเป็นป่าสนสลับกับป่าก่อพื้นที่ราบจริง ๆ มีน้อยมาก ชุมชนในอดีตส่วนใหญ่มีวิถีการผลิตแบบไร่หมุนเวียนกับนาระบบขั้นบันไดเป็นหลัก ปริมาณข้าวที่ได้จากนานั้นมีความแน่นอนกว่า แต่พืชผักธัญญาหารจะได้จากไร่หมุนเวียนเป็นส่วนใหญ่ และปัจจุบันการทำไร่หมุนเวียนลดลงเพราะพื้นที่ถูกจำกัด

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านห้วยตอง หมู่ที่ 10 ต. แม่วิน อ. แม่วาง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านปากกล้วย หมู่ที่ 17 ต. แม่วิน อ. แม่วาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านห้วยเกียง หมู่ที่ 4 ต. แม่วิน อ. แม่วาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอแม่แจ่ม

ลักษณะภูมิอากาศ แบ่งออกเป็น 3 ฤดูดังนี้

ฤดูหนาว	ช่วงเดือน พฤศจิกายน	ถึงเดือนกุมภาพันธ์
ฤดูร้อน	ช่วงเดือน มีนาคม	ถึงเดือนพฤษภาคม
ฤดูฝน	ช่วงเดือน มิถุนายน	ถึงเดือนตุลาคม

ศาสนา

ชาวบ้านหมู่บ้านหนองเต่านับถือพุทธเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือศาสนาคริสต์ซึ่งมีทั้ง คริสต์โปรเตสแตนต์ และคริสต์โรมันคาทอลิก และปัจจุบันมีการนับถือประเพณีดั้งเดิมหรือ ผีบรรพบุรุษ อยู่ 1 คริวเรือน แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะความเชื่อของชุมชนยังเป็นความเชื่อแบบผสมผสานกัน ระหว่างความเชื่อทางศาสนาแบบใหม่กับแบบดั้งเดิม เป็นการแสดงออกในรูปแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่มีความขัดแย้งกันทางศาสนา รวมไปถึงพิธีกรรมต่างๆ จะช่วยกัน

อาชีพ

อาชีพของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ ทำการเกษตรเป็นหลัก เช่น ทำนา ปลูกข้าวนา ปลูกข้าวไร่ และก็มีมีการปลูกพืชผักเมืองหนาว ปลูกดอกไม้ ปลูกผลไม้ เลี้ยงสัตว์ รองลงมาที่รับจ้างทั่วไป และรับราชการ

สภาพเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำมาหากินโดยการประกอบกิจกรรมหลาย ๆ อย่างรวมอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เช่น มีการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย หมู ไก่ ทำหัตถกรรม เช่น การทอผ้า จักสาน และรับจ้างทั้งในและนอกภาคการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ยกเว้นการปลูกพืชผักผลไม้ ปลูกไม้เมืองหนาว ที่มีเป้าหมายการผลิตเพื่อการค้า เช่น ผักสลัด แครอท กะหล่ำปลี ดอกลิลลี่ ดอกแก้ทิดโอดัส ดอกผีเสื้อ ดอกยิปโซ ลูกพลับ ลูกท้อ ลูกพลัม บัว สาลี ฯลฯ เป็นต้น

บ้านหนองเต่าถือเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และมีฐานะในการผลิตข้าวค่อนข้างดี เมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนชาวไทยภูเขาเชื้อสายปกากะญอทั่วไป สามารถทำนาได้มากถึง 660 ไร่ ทำให้การผลิตข้าว มีปริมาณมากพอที่จะเก็บไว้เพื่อการบริโภคได้นาน 8-10 เดือน

ชุมชนยังคงให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรมในการทำนา การผลิตข้าว “ข้าวเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้ชุมชนดำรงอยู่ได้” และหลายต่อหลายคนยังแสดงความคิดเห็นว่าถ้าไม่มีข้าว ไม่มีนา ไม่มีการปลูกข้าว หลาย ๆ อย่างที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชนเผ่าจะเลือนหายไป เช่น

วิธีการผลิตที่สืบทอดกันมา ความเชื่อเกี่ยวกับ **ตำที่ตำเตาะ** ซึ่งหมายถึง สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งสูงสุดที่เป็นเจ้าแห่ง ขุนป่า เจ้าแห่งขุนน้ำ ฯลฯ ที่บรรพบุรุษให้ความเคารพ นับถือ เพราะปกากะถอเชื่อว่า ที่ชนเผ่าปกากะถออยู่ได้ทุกวันนี้ ก็เพราะ **ตำที่ตำเตาะ** ที่ได้ดูแลปกป้อง ปกากะถอ การเคารพธรรมชาติเป็นการเคารพที่ไม่เอาเปรียบกันและกัน ไปจนถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ชาวบ้านบางคนยังกล่าวว่า มีหนี้สินยังไม่ทุกข์เท่าข้าวไม่พอกิน แสดงให้เห็นว่า ชุมชนยังคงให้ความสำคัญกับการผลิตพืชขั้นพื้นฐานของชีวิตอยู่ แม้ว่าหลายคนจะหันมาสนใจการปลูกพืชเพื่อเศรษฐกิจมากขึ้น

ประวัติศาสตร์ชุมชน

ยุคก่อนการก่อตั้ง เดิมที่บ้านหนองเต่า และบริเวณใกล้เคียงนี้ คนแต่ละคนแก่เล่าว่า มีชุมชนลัวะอาศัยอยู่มาก่อนหรือที่เรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า “โกหว่า ปู” หมายถึง “ถิ่นเก่าของลัวะ และมีร่องรอยของวัดร้าง ตั้งแต่สมัยที่ลัวะเคยอาศัยอยู่มาก่อน ซึ่งมีเศษเครื่องปั้นดินเผา ด้วย ชาม กระจาด กระจายอยู่ทั่วไปว่า “ว่าค๊ะ” หรือวัดร้างในภาษาท้องถิ่น ซึ่งร่องรอย หรือการใช้ประโยชน์เหล่านี้ น่าจะมีอายุไม่ต่ำกว่า 500-600 ปีแล้ว

ยุคก่อตั้ง จนเมื่อลัวะอพยพออกไปทิ้งไว้เพียงพื้นที่รกร้างว่างเปล่า แล้วชุมชนปกากะถอก็ได้อพยพเข้ามาแทนที่ ซึ่งอพยพขึ้นมาตามลำห้วยสองสายหลักคือน้ำขุนแม่วางและน้ำแม่เตียน แล้วก็แยกย้ายกระจัดกระจายตามเครือข่ายน้ำหรือตามพื้นที่ไร่มุมนเวียนเพราะจะทำไร่มุมนเวียนเป็นหลัก ซึ่งกว่าจะรวมกันเป็นหย่อมบ้านหรือป้อมบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ก็มาจากกลุ่มที่หลากหลาย เฉพาะที่สามารถรวบรวมได้จากการสอบถามคนแต่ละคนแก่ ก็ปรากฏว่ามีทั้งหมดถึงแปดกลุ่ม

กลุ่มคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ในยุคก่อตั้ง

กลุ่มที่ 1 กลุ่มดั้งเดิมที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ แต่อยู่ในลักษณะมุมนเวียน ย้ายที่อยู่ไปตามไร่มุมนเวียนไป

กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มที่อพยพขึ้นมาตามลำน้ำวางหรือพื้นราบโดยตรง แถว ๆ บ้านหนองเย็นหนองบอน (อยู่ใกล้กับที่ตั้งอำเภอแม่วางในปัจจุบัน) บ้านปางเดิมขึ้นมาเรื่อย ๆ จากคำบอกเล่าเดิมที่กลุ่มคนเหล่านี้ก็เคยอาศัยอยู่บริเวณบ้านหนองเต่ามาครั้งหนึ่งแล้ว แต่ช่วงหนึ่งกลุ่มเครือญาตินี้ก็ถูกเกณฑ์ให้เข้าไปเป็นไพร่ ในเมืองหลวงเนื่องจากไม่มีกำลังจ่าย ค่ารายหัว (ส่วย) หรือ “เอาะกาตี” แปลว่า “คนหัวโหว่” และต้องอยู่ในสภาพที่ถูกเอารัดเอาเปรียบมากที่สุด เพราะเป็นกลุ่มที่ยากจนเป็นที่รังเกียจจากกลุ่มชาวบ้านอื่น ๆ

กลุ่มที่ 3 คือกลุ่มที่มาจากเมืองแจ่ม หรืออำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบัน

กลุ่มที่ 4 คือกลุ่มที่มาจาก ต.บ่อแก้ว อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่

กลุ่มที่ 5 คือกลุ่มที่มาจากบ้านห้วยหวก ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
 กลุ่มที่ 6 คือกลุ่มที่มาจาก ต.แม่กื อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน ซึ่งได้เข้ามาติดต่อก้าขาย ต่อมาก็ได้เป็นเขย และเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในเวลาต่อมาเพราะเป็นรุ่นที่สามารถขยายบุกเบิกพื้นที่นาขึ้นมาอีก

กลุ่มที่ 7 คือกลุ่มที่มาจากบ้านขุนป้วย บ้านโป่ง ตำบลแม่วิน

กลุ่มที่ 8 คือกลุ่มที่อพยพมาเป็นเครือญาติ จากบ้านสะป๊อก ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ซึ่งทั้งแปดกลุ่มนี้เท่าที่รวบรวมได้บางกลุ่มได้เข้ามาอยู่ก่อน บางกลุ่มก็เข้ามาอยู่หลัง และตั้งหมู่บ้านที่ไม่ถาวรมาก และมีการหมุนเวียนที่อยู่อย่างสม่ำเสมอ

สาเหตุต่าง ๆ ที่มีการหมุนเวียนที่อยู่คือ

1. เคลื่อนย้ายตามพื้นที่ไร่หมุนเวียน เพราะง่ายต่อการเก็บเกี่ยวและดูแลรักษาเพราะสัตว์ชุกชุมมาก
2. เคลื่อนย้ายเพราะหนีโรคระบาด เช่น อหิวาตกโรค ไข้ทรพิษ เป็นต้น
3. เคลื่อนย้ายเพราะขัดแย้งกันภายใน
4. เคลื่อนย้ายเพราะอู่ใจหรือหัวหน้าหมู่บ้านทำผิดเสียเอง และไม่มีความเป็นธรรมที่จะดูแลปกครองหมู่บ้าน
5. ภัยธรรมชาติ หรือโรคระบาดที่เกิดขึ้นกับสัตว์

แต่การอพยพเคลื่อนย้ายจะไม่ออกนอกพื้นที่ไปไกลนัก และจะอยู่ในบริเวณบ้านหนองเต่า หากจะนับย้อนหลังไปตั้งแต่ มีชุมชนเข้ามาอยู่บริเวณนี้จะมีอายุไม่ต่ำกว่า 200 ปีแล้ว นับรวมบ้านร้างที่คนเคยอยู่ และหมุนเวียนเปลี่ยนไปมีประมาณ 12 จุดคือ 1) แคลอนาต่อปู 2) แคลอเหล่อก๊ะ 3) แคลอโพ 4) แคลอโป๊ะ โชะคี 5) แคลอโหนดะซ่า 6) แคลอมียอลู 7) แคลพ้อดำโก๊ะ 8) แคลอตำโจะ โข 9) แคลอเส่อเคาะบิษา 10) แคลอเขล่อข่อทิ 11) แคลอว่าคี 12) แคลอพอซิหมื่อ

แคลอ หมายถึง หมู่บ้านร้าง แต่ละจุดก็มีอายุมานาน ยายเป๊ะแก็ะเล่าว่าเมื่อสมัยที่ยายยังอยู่ที่แคลอโป๊ะ โชะคี ยายก็ยังได้เดินทางไปสร้างหนทางขึ้นโดยสุเทพด้วยความศรัทธาในครูบาศรีวิชัย และยังคงได้ไปทำบุญที่วัดสวนดอกในปัจจุบันตอนนั้นอายุของยายเพิ่มได้แค่สิบกว่าปี(ตอนนี้เก้าสิบกว่าปีแล้ว) ทั้งนี้แคลอหรือบ้านร้างบางจุดก็ไม่ได้อยู่นาน เพียง 4-5 ปี ก็ต้องย้ายออกเพราะเกิดโรคระบาดหนัก เช่น แคลอโหนดะซ่า และแคลอพอซิหมื่อทำให้ต้องหนีภัยโรคระบาดไปหลบอยู่ที่แคลอโพ ซึ่งเหตุการณ์คราวนั้นทำให้คนตายไปมากที่สุดซึ่งเกิดขึ้นเมื่อ เจ็ดสิบกว่าปีก่อน

บ้านหนองเต่าจะมีกลุ่มเครือญาติหลัก ๆ ไม่กี่กลุ่มและแต่ละกลุ่มนั้นก็มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ก็เป็นเขยบ้างก็เป็นลูกสะใภ้บ้างและคนกลุ่มใหม่ที่มาจากต่างถิ่นไม่มากนัก ซึ่งในเครือญาติเหล่านี้จะว่าอยู่ในเครือข่ายเดียวกันเลยก็ได้ แต่ในเครือเดียวกันนี้เอง หากนับเป็นการตั้งหมู่บ้านสามารถแบ่งได้อีกเป็นสามกลุ่มนับตามฮีโร่ที่มีอยู่ ฮีโร่หรือหัวหน้าหมู่บ้านจะเกิดขึ้นได้ตามความเชื่อจะต้องมีเหตุผลดังต่อไปนี้

- 1) เป็นคนแรกที่พาสมาชิกเข้ามาอยู่ในดินแดนแห่งใหม่และจะต้องไม่มีใครอยู่มาก่อน
- 2) จำนวนสมาชิกจะต้องมีตั้งแต่ 10 ครอบครัวขึ้นไป
- 3) เป็นผู้ที่สามารถประกอบพิธีกรรมทางจิตวิญญาณและคนให้ความเคารพนับถือ
- 4) มีศีลธรรมจรรยา
- 5) สืบทอดจากสายเลือดของบิดา และต้องเป็นชายเท่านั้น
- 6) หมู่บ้านหนึ่งมีฮีโร่ได้เพียงคนเดียว

ซึ่งจากปัจจัยและเงื่อนไขที่เป็นกรอบความเชื่อดังนี้ ช่วงเวลาที่ชุมชนอยู่แบบลักษณะกระจัดกระจายอยู่ สมัยนั้นจึงมีฮีโร่ทั้งหมด 3 หย่อมบ้านหลักสำหรับกลุ่มที่อยู่แบบ นก กา ไก่ หรือไม่มีหัวหน้าก็สามารถที่จะเลือกอยู่กับกลุ่มไหนก็ได้ แต่ต้องเคารพ กฎ กติกา เดิมของหย่อมบ้านนั้น ๆ บ้านหนองเต่าในขณะนั้นจึงมีฮีโร่ตามสายเลือด 3 คนหรือ 3 หย่อมบ้าน (ช่วงระหว่าง 50-100 ปี ที่ผ่านมา) ได้แก่

1. สายเลือด วอโกละหมือ + คีหมือ เดิมที่อยู่ที่แคลอโป๊ะ โชะคี มีฮีโร่ทั้งหมด สามคนแล้ว คือ 1) นายปู่จ้อ 2) บุง 3) นายทีเม (ปัจจุบัน)
2. สายเลือดหน่อแคเก + ปอเจ้าหวะ ตั้งเป็นฮีโร่ขึ้นเมื่อเข้ามาอาศัยอยู่แคลอนาตอปู (บริเวณบ้านหนองเต่าในปัจจุบัน) มีฮีโร่ทั้งหมด 2 คน คือ 1) นายแซะโพ 2) นายจะเส นูเก (ปัจจุบัน)
3. สายเลือดแลวเส่หมือ + หน่อเปาะป้อ เดิมที่อยู่บริเวณแคลอวาคี มีฮีโร่ทั้งหมด 2 คน คือ 1) นายเบออี 2) นายปู่เชอ

ซึ่งกลุ่มอื่น ๆ นั้นบางกลุ่มก็อยู่มาก่อนหรือตั้งรกรากมาก่อนแต่ไม่ตั้งตัวเองเป็นฮีโร่ เป็นเพราะไม่สมัครใจ และไม่มีคุณสมบัติหรือขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งไป

ปัจจุบันหมู่บ้านหนองเต่ารวมกันเป็นหมู่บ้านเดียวกัน แต่ผู้นำด้านพิธีกรรมจะมี 2 คน ส่วนสายเลือดแลวเส่หมือ + หน่อเปาะป้อ ไม่มีลูกหลานสืบทอดต่อ

สภาพทางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

สังคมในชุมชนบ้านหนองเต่ามีลักษณะเป็นแบบชุมชนชนบทที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะระบบเครือญาติ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน สังเกตเห็นได้จากลักษณะการตั้งครัวเรือนจะ

อยู่ในละแวกบ้านเดียวกัน วิธีชีวิตของคนในชุมชน การทำไร่ทำนา การเอามือลงแขก ช่วยเหลือกัน โดยไม่มีค่าตอบแทน เมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น จะไกล่เกลี่ยทำความเข้าใจโดยการพูดคุยกัน มีเรื่องราวปัญหาใจจะเล่าสู่กันฟัง และปรึกษาหารือกันอย่างประนีประนอม

ชาวบ้านให้ความสำคัญกับพิธีกรรม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีการผลิตและเกี่ยวเนื่องไปถึงระบบความเชื่อ เช่น การนับถือผีเจ้าที่ ภูมิปัญญาในการรักษาป่าต้นน้ำ รักษาพื้นที่ทำกิน ในระบบความเชื่อนี้ยังเกี่ยวโยงไปถึงระดับครอบครัว เครือญาติและชุมชน เนื่องจากว่าพิธีกรรมเหล่านี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความเชื่อและภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน เช่น พิธีกรรมการเลี้ยงผีนา เลี้ยงผีไฟ สะท้อนให้เห็นถึงการเคารพธรรมชาติ โดยการใช้การจัดการด้วยระบบของความเชื่อ มีครอบครัวและเครือญาติมาร่วมทำพิธีกรรม ถือเป็นการสืบสานและเป็นการอบรมขัดเกลาระบบคิดของคนรุ่นต่อ ๆ ไปพร้อมกันด้วย

ในปัจจุบันกระแสสังคมสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทกับชุมชนมากขึ้น เช่น การติดต่อค้าขาย ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เทคโนโลยี ซึ่งทำให้ชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีไปตามยุคสมัย เช่น ยานพาหนะ โทรศัพท์ เครื่องเล่นซีดี การแต่งกาย โทรศัพท์มือถือ เครื่องดนตรีสากล เพลงสมัยใหม่ ซึ่งค่านิยมตามกระแสสมัยใหม่เหล่านี้ทำให้คนเฒ่าคนแก่ถูกลดบทบาทและคุณค่าลงไป เนื่องจากว่า คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมสังคมนิยม วัฒนธรรมความเป็นเมือง ทำให้การซึมซับและสืบทอดภูมิปัญญาต่าง ๆ จากคนรุ่นเก่าลดน้อยลง

ภูมิปัญญาเอกลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เช่น เพลงพื้นบ้านของปกากะญอบ้านหนองเต่า รูปแบบ เนื้อหา และความหมาย

บ้านหนองเต่า ซึ่งเป็นหมู่บ้านชนเผ่าปกากะญอ เป็นชนเผ่าที่มีเอกลักษณ์ เป็นของตนเอง มีภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมของตนเอง ดังนี้

การแต่งกายก็จะมีชุดประจำชนเผ่า

- 1) ผู้ชายก็จะใส่ เสื้อแดงหรือเชกอ
- 2) เด็กและผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน จะใส่เสื้อสีขาวยาวชุดยาว ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานก็จะใส่เสื้อดำหรือเชชู กระโปรงสีแดง หรือภาษาถิ่นเรียกว่า หนึ่กอ

ภาพที่ 4.1 ชุดประจำชนเผ่า

ที่มา: www.thaigiving.org/en/multimedia/gallery/detail/3222

ด้านดนตรี

แกลหรือปี่เขากวาย จะมีแบบ เล็กกับใหญ่ จะเป่าตอนข้าวกำลังตั้งท้องและช่วงที่เกี่ยวข้าว เพื่อเป็นการกระตุ้นข้าวให้เก็บเกี่ยวผลผลิตเร็วขึ้น

ภาพที่ 4.2 แกลหรือปี่เขากวายของบิดาผู้วิจัย

เตหน้า เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด ซึ่งเป็นของชาวปกากะญอ มี 6 สาย หรือ 7 สาย หรือ 8 สาย ทำด้วยไม้ท่อน และไม้ไค้ งอ จะปิดด้วย แผ่นโลหะ หรือ ปี่บขนม ปี่บน้ำมันพืช ส่วนสายใช้ สายเบรกจักรยาน มอเตอร์ไซค์ เล่นได้ทั้งชาย หญิง เสียจะขึ้น ๆ ลง ๆ ตามทำนองของเพลง

ภาพที่ 4.3 เตหน้ากู

ผลการปฏิบัติที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้

เพลงพื้นบ้านปกากะญอหรือบทธา เป็นบทเพลงของชาวปกากะญอ มีท่วงทำนองง่าย ๆ ภาษาเรียบง่ายไม่ซับซ้อน ใช้ขับร้องในงานแต่งงาน งานผูกข้อมือประจำปี และงานศพ

ลักษณะของเพลง

เป็นการซักถามโต้ตอบกัน โดยมีเนื้อร้อง และทำนองง่าย ๆ ร้องเล่นได้ไม่ยาก ฟังไม่นานก็สามารถร้องเล่นตามได้ รูปแบบของเพลงพื้นบ้านปกากะญอ มี 2 ตอน แต่ละตอนจะมี 7 คำ บางเพลงก็จะคล้องจองกัน แต่บางเพลงก็จะไม่คล้องจองกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละเพลง แต่ละความหมาย เพลงพื้นบ้านปกากะญอเป็นเพลงแบบไร้พรมแดน รูปแบบ เนื้อหา ความหมาย ขึ้นอยู่กับแต่ละคน แต่ละบริบท แต่ละพื้นที่ที่จะสื่อ และแปลออกมา เพราะเพลง 1 เพลง อาจแปลความหมายออกมาได้ถึง 7 อย่าง

เนื้อหาของแต่ละบทเพลงเกี่ยวกับการดำรงชีพของชาวปกากะญอ แนวคิด โลกทัศน์ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอดีต คำสอน สมัยก่อนไม่มีโรงเรียน ไม่มีสมุดที่จะบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต ดังนั้นบรรพบุรุษของปกากะญอจึงใช้ เพลงพื้นบ้าน นิทาน เป็นเครื่องมือบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ เพลงพื้นบ้านปกากะญอมีความสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศน์ ความรัก ความสามัคคี การดำเนินชีวิต ที่ตั้งของชุมชนอยู่ในป่า ใช้ชีวิตในป่า อยู่กับป่า หายของกินในป่า ดังนั้นบทเพลงปกากะญอจึงถูกดึงมาจากสิ่งที่อยู่รอบตัว สิ่งที่ได้ยิน ได้เห็น นำมาแต่งเป็นเพลงปกากะญอ และ

บทเพลงปกากะญอที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันรวบรวม คัดเลือกมาศึกษาหาคุณค่า ความหมาย และฝึกขับร้องด้วยกันมี 6 บทเพลง โดยแปลเป็นไทยโดยผู้วิจัย มีดังนี้

เพลงที่ 1 เก๋ตอเป๋อที่เป๋อก่อ (อนุรักษ์)

เป๋อ ออ ที บะ เก๋ ตอ ที	เป๋อ โอะ ก่อ บะ เก๋ ตอ ก่อ
เป๋อ เอาะ เคะ บะ เก๋ ตอ เล	เป๋อ เอาะ ญา บะ เก๋ ตอ กวี
ปา มี เลอะ เปลอ มา ดี อี	ปา ปก่า เลอะ เปลอ มา ดี อี
เป๋อ เม่ เต๋อ มา ต่า ดี อี	ลอ หม่า โหม่ เดอ ป่า อะ มี
ออ ที เก๋ ตอ ที เหม่ เก	โอะ ก่อ เก๋ ตอ ก่อ เม่ เก
แพะ ฆี ชู ไซ่ เต๋อ เก	แพะ ฆี ชู ไซ่ หว่า เต๋อ เก
เส่ หว่า เหมะ ลอ ตู ลอ เซ	เปอะ บะ กอ วิ บะ กอ เซ
ใช้น้ำให้รักษาน้ำ	ใช้ฝืนดินให้รักษาฝืนดิน
กินเขียดต้องรักษาผา	กินปลาต้องรักษาลำห้วย
บรรพบุรุษทำแบบนี้	บรรพชนทำเช่นนี้
หากเราไม่กระทำตาม	ชื่อของพ่อแม่ก็จะสูญหายไป
ใช้น้ำรักษาน้ำดี	ใช้ฝืนดินรักษาฝืนดินดี
ถางไร่อย่าฟันไม้ให้ตาย	ถางไร่อย่าฟันต้นไผ่ให้ตาย
หากต้นไม้และต้นไผ่หมดไป	ก็จะทำให้อ่อนน้ำอดข้าวตาย

เพลงที่ 2 โหม่ป่าต่าเอะ (ความรักของพ่อแม่)

ต่า เง เลอะ เป๋อ โหม่ โอ้ ดี	ต่า เง เลอะ เป๋อ ป่า โอ้ ดี
เกอะ ตอ เหน่ เป๋อ คื่อ อะ คลี	เก๋ ตอ เหน่ เป๋อ แหน่ว อะ คลี
เก๋ ตอ ตื่อ แปง ถ่อ เซอะ ไซ่	ต่า นะ หนะ เก เป๋อ เต๋อ ไซ่
โหม่ แอะ นา พอ บอ โถ่ ตู้	มี เลอะ ถื่อ ฟู โหม่ โถ่ ฐู
โหม่ แอะ นา นา โหม่ แอะ นา	โหม่ เตอะ ปี่ นา เตอะ โจ้ นา
ความอุดมเมื่อยังมีแม่	ความสมบูรณ์เมื่อยังมีพ่อ
เก็บรักษาเพื่อกำให้เรา	เก็บรักษามันไว้ให้เรา
เก็บจงครบสามสิบชนิด	หากเร้นแค้นก็ไม่อดตาย
รักของแม่เหมือนดอกไม้มี่เบ่งบาน	ลูกนอนเปลแม่อ้อยู่ใกล้
แม่รักเจ้า แม่รักลูก	ไม่หยิกเจ้า ไม่ทำให้ลูกเจ็บ

เพลงที่ 3 ต่าคูต่าเพาะ (ความสามัคคี)

คอ ปื่อ แหว่ง มา เป้อ ซะ คุ	เบาะ ถ่อ เต่อ ก้อ เต่ เผลอะ ฑู
คอ ปื่อ แหว่ ควา เต่อ อางา	บะ ต่า นะ โตะ เหลาะ เป้อ ซะ
คอ ปื่อ แหว่ หมื่อ หมื่อ เพาะ เพาะ	ถ่อ เลอะ เบลาะ เป้อ ถ่อ เต่อ ก้อ
คอ ปื่อ แหว่ เป้อ ซะ เหม่ คุ	เต่ โตะ เมาะ แกะ ถ่อ ต่า ชู
เราพี่น้องหากสามัคคีกัน	ช่วยกันยกเสาทองขึ้นได้
เราพี่น้องไม่ก่คน	เจออุปสรรคต้องช่วยเหลือกัน
เราพี่น้องเป็นหนึ่งเดียว	เราจะเดินไปด้วยกัน
เราพี่น้องใจเป็นหนึ่ง	ซึ่งโกงไม้ก็จะกลายเป็นหมี่ (หมายถึง ชี้อ่อน

ไม้ดำใจ กลายเป็นหมี่ก็ได้)

เพลงที่ 4 ต่ามาโล (การเรียนรู้)

เป้อ เหม่ มา ดิ ต่า อะ ซอ	มา ดิ ต่า อะ ซอ เก่อ สะ เพลาะ
เป้อ เหม่ มา ดิ ต่า หล่อ ที	ต่า หล่อ ที เต่อ คลิ๊ก ต่า ที
อะ ซอ หล่อ ที มา เกลาะ แกละ	คลิ๊ก ต่า ที บล่อ ต่า เมะ
ปา มี แล ปา มี จ๊ะ แกล๊ะ	ปา ปก่า แล ปา ปก่า จ๊ะ แกล๊ะ
ปา เต่อ จ๊ะ เหม่ แว เป้อ แด	เหม่ แล สะ เพลาะ ดะ แว
หากเราแสวงหาแต่สิ่งใหม่ๆ	สิ่งใหม่ๆก็จะทำให้หลงทาง
หากเรามีแต่ทำสิ่งเก่าๆ	สิ่งเก่าๆก็จะทำให้ไม่เท่าทันโลก
สิ่งใหม่ๆสิ่งเก่าๆผสมกัน	ก็จะทำให้เท่าทันและก้าวล้ำหน้า
ผู้เต่าเมื่อก่อนจะเดินทางก็จะถามเส้นทาง	ผู้แก่จะเดินทางก็จะถามทาง
ผู้ไม่ถามเปรียบเหมือนกระต่าย	เดินทางไปก็จะทำให้หลงทาง

เพลงที่ 5 พอลอจื้อ (จับมือ)

หว่า มี เบาะ ลอ เม่อ ฌื่อ เล	เบาะ หว่า มี ลอ มา ฌื่อ เล
อะ เบาะ บล๊ะ อะ ปก่า อะ เด	อะ ปก่า บล๊ะ อะ เบาะ เด
เก่อ ที เหม่ แส ถ่อ ชื่อ เย	คี งา เปล่ ฆะเหลาะ เป้อ เซ
หน่อไม้ไผ่โน้มปลายลงในหวลือก	หน่อไม้ข้างโน้มปลายลงในหวลือก
หน่อไม้ไผ่อ่อนได้เกี่ยวกึ่งต้นไผ่แก่	ต้นไผ่แก่ได้เกี่ยวกึ่งหน่อไม้ไผ่อ่อน
แม้มลมจะพัดมาแรงแค่ไหน	เราสองคน (สองวัย) ก็จะกอดคอกันไว้

เพลงที่ 6 ทีเก่อจำ ก่อเก่อจำ (เจ้าดิน เจ้าน้ำ)

ที เก่อ จำ อะ จื่อ เหม่ ทอ	ก่อก่อ จำ อะ จื่อ เหม่ ทอ
เป้อ เหม่ เอาะ ชิ เป้อ แหระ ลอ	เป้อ เหม่ เอาะ เม เป้อ แหระ ลอ
แหระ ลอ บะ เลอะ อะ โค่ คอ	ซุ ญา เป้อ มา ญา เอาะ ญา
เจ้าผืนน้ำผู้สูงสุดเอย	เจ้าผืนดินผู้สูงสุดเอย
คิมเหล้าเรากี่รินให้	กินข้าวเรากี่คักให้
เหล้าและข้าวถวายแต่ท่าน	ขอให้อวยพรผลผลิตของพวกเราตลอดไป

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกากะญอที่ได้รับการถูกเข้ารหัส (encode) ไว้ในบทเพลง มีอะไรบ้าง

เพลงพื้นบ้านปกากะญอเป็นบทเพลงที่ได้สืบทอดกันมายาวนานสู่รุ่นต่อรุ่น จนถึงปัจจุบัน และเป็นบทเพลงพื้นบ้านที่บันทึกเรื่องราวต่างๆเอาไว้ในบทเพลง

เนื้อเพลงเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ไม่ว่าด้านความเป็นอยู่ ระหว่าง

1) คนกับคน เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันในชุมชน ครอบครัว สังคม เพื่อเกิดความเข้าใจกัน การช่วยเหลือกัน

2) คนกับธรรมชาติ เป็นการที่ไม่ให้เอาเปรียบธรรมชาติ เกินไป ไม่ทำลาย ใช้อย่างพอเพียง

3) คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นการเคารพสิ่งที่เราจับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น โลกทัศน์ปกากะญอเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีเจ้าของ จะทำอะไรก็ต้องขออนุญาตก่อน อย่างเช่นเนื้อเพลงดังต่อไปนี้

เพลงที่ 1 ชื่อ เพลง เก่อตอเก (การอนุรักษ์) เนื้อเพลงเกี่ยวกับการรักษา ปกป้อง ธรรมชาติให้คงอยู่ เพราะเราได้กิน ได้ ใช้ประโยชน์แล้ว ก็ต้องอนุรักษ์รักษาด้วย ไม่ใช่กินอย่างเดียว ใช้อย่างเดียว หหมดแล้วก็หมดเลย ต่อไปจะอยู่อย่างไร ลูกหลานจะกินอะไร อยู่อย่างไร

เพลงที่ 2 ชื่อ เพลง โหม่ป่าค่าเอาะ(ความรักของพ่อแม่) ความรักที่มาจาก พ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย บรรชนปกากะญอ ว่า ความอุดมสมบูรณ์อยู่ ก็เมื่อพ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ เพราะ พ่อแม่จะดูแล ปกป้อง สั่งสอน ชี้นำในด้านต่าง ๆ เป็นที่พึ่ง เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ให้กับลูกหลาน พ่อแม่จะเก็บพันธุ์พืชไว้ให้ ถึงจะลำบากก็จะมีกินกัน ดังนั้นเมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ เราต้องดูแลท่านอย่างดี

เพลงที่ 3 ต่าคู่ต่าเพาะ (ความเป็นหนึ่ง) เกี่ยวกับการให้ชุมชนรักกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน สามัคคีกัน จะทำให้ชุมชนอยู่ด้วยกันอย่างสงบ ไม่เอาเปรียบกัน แบ่งกันอยู่ แบ่งกันกิน แบ่งกันใช้ ก็จะทำให้อยู่เย็นมีสุข

เพลงที่ 4 ต่ามาโล (การเรียนรู้) เนื้อหาเพลงเกี่ยวกับ การเรียนรู้ในการดำรงชีวิต ต้องเรียนรู้ ทั้งของดั้งเดิม วัฒนธรรม ประเพณีของชนเผ่า และก็ต้องศึกษาเรียนรู้โลกสมัยใหม่ เทคโนโลยี สมัยใหม่ เพราะจะทำให้เราได้รู้ทั้ง 2 ด้าน จะเดินหน้าก็ไปได้ จะถอยหลังก็อยู่ได้ เพราะแต่ละยุคแต่ละสมัยไม่เหมือนกัน

เพลงที่ 5 พอลอจ้อ (จับมือกัน) เป็นเพลงที่เกี่ยวกับคน 2 วัย ผู้อาวุโสกับเยาวชน ต้องช่วยเหลือกัน แบ่งปันประสบการณ์ให้แกกัน เดินไปด้วยกัน เพราะสองวัยจะต่างกัน ประสบการณ์ไม่เหมือนกัน เช่นผู้เฒ่าผู้แก่จะรู้เรื่องในอดีตมากกว่าเยาวชน ส่วนเยาวชนก็จะรู้โลกสมัยใหม่มากกว่า

เพลงที่ 6 ทีเก้อจ่า ก่อเก้อจ่า (เจ้าผืนดิน เจ้าผืนน้ำ) เนื้อหาของเพลงเกี่ยวกับการเคารพต่อธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ อยู่ในป่าเวลาจะกินข้าว ก็ตัดไม้ให้เจ้าที่ก่อน จะดื่มเหล้าก็ต้องรินให้เจ้าที่ก่อน เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างคนกับธรรมชาติ

ทำนองเพลงพื้นบ้านปกากะญอ เป็นทำนองที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เป็นเสียงที่ไม่สูงเกินไป และก็ไม่ต่ำเกินไป เป็นทำนองช้า ๆ ขึ้น ๆ ลง ๆ เป็นเสียงที่นิ่งและคงที่ ผู้ขับร้องต้องฝึกร้องบ่อย ๆ เพื่อสามารถลากเสียงยาว เสียงเวลาขึ้น จะค่อย ๆ ขึ้น เสียงเวลาลงจะค่อย ๆ ลง คงที่สม่ำเสมอ จนจบเพลง และต่อเนื่อง ทำนองเพลงทำให้ผู้ร้องนิ่ง และทำให้อารมณ์ของผู้ร้องตามเสียงทำนองไปด้วย เกิดการจินตนาการตามเนื้อเพลง และทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย จิตใจนิ่ง สงบ

2. รูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยอาศัยเพลงพื้นบ้านปกากะญอทำได้อย่างไร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา โดยใช้วิธีการปฏิบัติร่วมกับผู้ร่วมวิจัย โดยวิธีการศึกษาและเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกต และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผลจากการปฏิบัติมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดกระบวนการเรียนรู้และฝึกขับร้องเพลงพื้นบ้านปกากะญอ
2. สัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยหลังจากกระบวนการเรียนรู้เพลงปกากะญอ
3. สรุปข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ ผู้รู้ ผู้นำชุมชน เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านปกากะญอ
4. จัดสนทนากลุ่ม ระหว่าง ผู้รู้ ผู้นำ กับเยาวชนผู้ร่วมวิจัย เกี่ยวกับเพลงปกากะญอ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้

ผู้วิจัย ได้คัดเลือกเยาวชน ผู้ที่สนใจ ในหมู่บ้านหนองเต่า อายุระหว่าง 15 ปีขึ้นไป 10 คน หญิง 5 คน ชาย 5 คน เป็นผู้ร่วมวิจัย และผู้รู้ ผู้นำ 10 ท่าน เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลงพื้นบ้าน และเป็นครูผู้ฝึกสอนการขับร้องเพลงพื้นบ้านให้กับกลุ่มเยาวชน โดยมีการเรียนรู้ด้วยกัน 10 ครั้ง รายละเอียดของกระบวนการเรียนรู้เพลงปกากะญอ มีดังนี้

ครั้งที่ 1

วันที่ 3 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 (โบสถ์) เป็นการเปิดเวทีของการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านปกากะญอ โดยผู้วิจัย ชี้แจง รายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนของการเรียนรู้ มีเยาวชนเข้าร่วม 8 คน ชาย 5 คน หญิง 3 คน ผู้รู้ 1 ท่าน เป็นการแจ้งรายละเอียดว่า เราจะเรียนรู้เพลงพื้นบ้านจะฝึกขับร้องร่วมกัน 10 ครั้ง เสร็จแล้ว จะขึ้นไปขับร้องบนเวที ในงานประจำปีของหมู่บ้าน จากนั้นก็เป็นการแลกเปลี่ยนกัน เกี่ยวกับบทบาทความสำคัญของเพลงปกากะญอในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร เริ่มจากผู้รู้ บอกว่า “เพลงปกากะญอในตอนนี่เริ่มที่จะไม่มีแล้ว การขับร้องก็ลดลง เพราะผู้ที่ขับร้องได้ส่วนใหญ่อายุมากแล้ว อารมณ์ด้านนี้ไม่ค่อยมีแล้ว แม้แต่ในงานต่าง ๆ ลดลง ไม่ว่าจะ งานแต่งงาน งานผูกข้อมือ งานศพ ก็จะมีบ้างเล็กน้อย และ เด็กรุ่นใหม่ก็ร้องไม่ได้ ไม่มีการเรียนรู้ ไม่มีการถาม คิดว่าถ้าเป็นแบบนี้ต่อไป เพลงปกากะญอก็คงจะหายไปจากปกากะญอ แม้แต่ภูมิปัญญาในด้านอื่นๆ เช่นกัน ถ้าเด็กรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญ คำว่าปกากะญอก็คงจะมีแต่ชื่อเท่านั้น ที่จริงสิ่งเหล่านี้ น่าจะเรียนรู้ น่าจะมีการสืบทอด เพราะถ้ารู้รายละเอียดแล้วจะมีความหมาย สามารถนำมาใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ อย่างเช่นเพลง โหม่แอะนา นา โหม่ แอะ นา โหม่ เต๋อ โจ้ นา เต๋อ ปี่ นา หมายถึงความรักของแม่ที่ลูก แม่จะไม่ทำให้ลูกเจ็บ เพลงทุกเพลงมีความหมาย ดังนั้นเด็กรุ่นใหม่ควรที่จะเรียนรู้” จากนั้นก็ให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็น ว่าได้รู้มากน้อยแค่ไหนเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ทุกคนก็ได้แสดงความคิดเห็นเกือบทุกคนบอกว่า ไม่รู้เรื่องเพลงพื้นบ้านปกากะญอเลย เคยได้ยินในงานต่าง ๆ บ้าง แต่ฟังไม่ออก ไม่เข้าใจความหมาย รู้เพียงว่าเป็นเพลงพื้นบ้านปกากะญอ เพราะที่ผ่านมามีไม่เคยเรียนเกี่ยวกับเพลงปกากะญอ โรงเรียนไม่ได้สอนมีเยาวชนหนึ่งคน บอกว่าเคยฝึกขับร้องมาบ้างแต่เพียงเล็กน้อย นานแล้วตอนนี้ร้องไม่ได้แล้ว

จากที่ได้สังเกตกิจกรรมในการเปิดการเรียนรู้เพลงปกากะญอครั้งนี้ เห็นว่า เยาวชนบางคนสนใจ ตั้งใจที่จะฟัง แลกเปลี่ยนกัน บางคนคุยกันไม่รู้ว่าคุณเรื่องอะไร บางคนเอาโทรศัพท์มือถือมาดู ที่ได้สังเกตอีกอย่างคือการเคารพผู้อาวุโสลดลง สังเกตขณะผู้อาวุโสกำลังแสดงความคิดเห็น เยาวชนบางคนพูดแทรกแซง บ้างหยอกล้อเล่นกันบ้าง เลยทำให้ผู้วิจัยรู้สึกว่ามีช่องว่างระหว่างเยาวชนกับผู้อาวุโส ความผูกพัน การให้ความเคารพลดลง

หลังจากที่ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันเสร็จ มีการตั้งคำถามกับเยาวชนและผู้รู้ว่า เพลงปกาเกอะญอเป็นสิ่งที่เราควรที่จะศึกษา เรียนรู้ต่อไปหรือไม่ อย่างไร ทุกคนตอบเสียงเดียวกันว่า ควรที่จะค้นหา เรียนรู้ต่อไป จากนั้นก็เป็นการนัดวันเวลา สถานที่ ที่จะจัดการเรียนครั้งต่อไป

ครั้งที่ 2

วันที่ 7 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 (บ้านผู้รู้ ลุงกิม) เป็นการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านกับผู้รู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบทเพลงปกาเกอะญอ รวมทั้งสอบถามเพลงและความหมายของเพลง วันนี้มีเยาวชนเข้าร่วม 10 คน ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้วันนี้ ว่าเป็นการเรียนรู้ถึงความเป็นมาของเพลงปกาเกอะญอ และความหมายของเพลง รวมทั้งเนื้อเพลงต่าง ๆ เพื่อที่จะรวบรวมและนำมาฝึกร้อง จากนั้นมีเยาวชนตั้งคำถามกับลุงกิม ว่า ความเป็นมาของเพลงปกาเกอะญอ เป็นอย่างไร และใครเป็นคนแรกที่ขบร้อง และมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้สืบทอดเพลงพื้นบ้าน

ลุงกิม ตอบว่า “เพลงดั้งเดิมของปกาเกอะญอ มีความเป็นมา อย่างไร อันนี้ลุงไม่รู้ เพราะลุงไม่ได้ถามคนสมัยก่อนว่า เพลงพื้นบ้านปกาเกอะญอมาอย่างไร และคนสมัยก่อนก็ไม่ได้บอก รู้เพียงแต่ว่า เพลงปกาเกอะญอ มีมานานแล้ว รุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย ของลุง ก็ขบร้องกัน ลุงก็ได้เห็น ก็ได้ยินตอนที่ลุงจำความได้ แล้วเมื่อลุงเริ่มเป็นหนุ่ม ลุงได้ฝึกขบร้อง พอมีงานที่เกี่ยวข้องกับเพลงปกาเกอะญอ ลุงได้ยิน ได้เห็นบ่อย ๆ ทำให้ลุงได้จดจำ สมัยลุงไม่มีโรงเรียน ไม่ต้องเรียนหนังสือ ดังนั้นจึงทำให้ลุงมีเวลาที่จะเรียนรู้ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ต้องใช้ในงานพิธีต่าง ๆ ส่วนใครเป็นผู้แต่ง ใครเป็นคนขบร้องคนแรก ลุงไม่ทราบ แต่คิดว่าเป็นบรรพบุรุษของปกาเกอะญอในอดีต ส่วนความรู้สึกที่ได้สืบทอดเพลง ลุงคิดว่าเพลงปกาเกอะญอสมัยลุงกับตอนนี้ไม่เหมือนกัน สมัยลุงเพลงปกาเกอะญอมีความสำคัญ เพราะใช้ขบร้องในพิธีแต่งงาน พิธีผูกข้อมือประจำปี และงานศพ ลุงคิดว่าที่ลุงได้สืบทอด เรียนรู้มา เป็นการสืบทอดจากคนสมัยก่อน เพื่อที่จะได้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง และเพลงมีมากมาย ไม่ว่าจะเกี่ยวกับ ธรรมชาติ ความสามัคคี สังคม การดำรงชีพ ความรัก ก็จะมีในบทเพลง เปรียบเหมือนเป็นสมุดที่จดบันทึก 1 เล่ม เมื่อก่อนไม่มีสมุด ดินสอ จากนั้นลุงได้ บอกเพลง โดยการขบร้องให้ฟัง และก็ให้เยาวชนร้องตาม ทำนองของเพลงมีหลายแบบ แต่ลุงบอกว่า ฝึกขบร้องที่ง่าย ๆ ก่อน เป้อ ออ ที บะ เก่อ ตอ ที เป้อ โอ้ ก่อ บะ เก่อ ตอ ก่อ หมายถึง ตีม้ำ รักษาต้นน้ำ เราอยู่ในป่า ก็ต้องรักษาป่า วันนั้นเพลงที่ลุงบอกให้มีหลายเพลง ก็ได้จดบันทึกไว้ เพื่อที่จะรวบรวมและฝึกร้องกัน

จากที่ผู้วิจัยได้สังเกตกิจกรรมครั้งที่ 2 เป็นการพูดคุยกันที่มีรอยยิ้ม สนุกสนาน เพราะบางครั้งลุงก็จะพูดแบบตลกให้ฟัง ก็เลยทำให้ได้ทั้งความรู้ ความสุข เพราะ ลุงอายุ 80 กว่า อยู่บ้าน

บางครั้งก็อยู่คนเดียว และที่ได้สังเกตเยาวชนตั้งใจฟัง สนใจกันมากขึ้นกว่าครั้งที่ 1 จากนั้น ก็มีกรนัด วันเวลา กันอีกครั้ง เพื่อที่จะไปเรียนรู้ครั้งที่ 3 กัน ต่อไป

ครั้งที่ 3

วันที่ 10 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 (บ้านผู้รู้ ป่าจามี) วันนี้มี เยาวชน มา 6 คน เพราะเป็นวันที่ฝนตก จากนั้นก็ได้ชี้แจงให้กับป่า และครอบครัวว่า วันนี้พวกเราจะมาเรียนรู้เพลงปกากะญอ และฝึกขับร้องกันและที่เตาไฟก็มีเสียง แซะ แซะ แซะ เป็นเสียงกั่วลูกมะกอก จากนั้นขอให้ป่าได้บอกเรื่องราวเกี่ยวกับเพลงปกากะญอ

ป่าได้เล่าว่า “เพลงปกากะญอหรือบททา นี้มีมานานแล้ว สมัย ปู่ ทวด แต่ก็ไม่รู้ว่า เป็นมายังไง ใครเป็นคนแรกที่คิดขึ้น แต่ก็น่าเป็นปกากะญอสมัยก่อน ป่าบอกว่า เพลงปกากะญอนี้ มีเยอะมาก ตอนนั้นก็ลืมบ้าง แต่ก็ยังจำได้อยู่ จากนั้นลูกของป่าก็เอาลูกมะกอกป่าที่คว่ำเสร็จใส่จาน ให้พวกเรากิน กินมะกอกไปด้วย ฟังป่าเล่าไปด้วย ป่าอธิบายเกี่ยวกับทำนองของเพลง เนื้อร้องของเพลงว่ามีกี่แบบ และความหมายที่อยู่ในเพลง ว่าเพลงแต่ละเพลงบางเพลงเป็นคำพูดตรง ๆ ออกมาเลย บางเพลงก็ต้องแปลความหมายอีกที เช่น เพลง **คอ ป้อ แหว่ เป้อ แซ่ เม่ ญู เบาะ ถ่อ ถ่อ ก้อ เส่ เผลอะ ฑู** หมายถึง ถ้าพี่น้องเรามีความสามัคคี ก็จะสามารถช่วยกันยกเสาหลักของชีวิตขึ้นได้ วันนั้น ป่าก็ได้บอกเพลงให้หลายเพลง และป่าก็ขับร้องเพลงให้ฟัง แล้วพวกเราร้องตาม ตอนแรก เยาวชนก็ร้องผิดบ้าง ถูกบ้าง ป่าบอกว่า ถ้ามีใจรัก ใจชอบก็จะสามารถที่จะขับร้องได้ แต่ต้องค่อย ๆ ฝึกเรียน เดี่ยวก็จะได้เอง ต่อจากนั้น ก็ร่วมขับร้องเพลงกัน บางคนก็กินมะกอก ไปด้วย ร้องไปด้วย จนถึง เวลา 4 ทุ่ม พวกเราขอลับบ้าน เพราะตึกแล้ว แต่ป่าบอกว่า ป่ายังไม่ว่างถ้าไหว ต่อก็ได้ และป่าได้บอกว่า ถ้าอยากจะขับร้องเป็นตอนกลางวันก็มาได้ หรือถ้าเจอกันในตอนทำงานก็ได้

จากที่ผู้วิจัยได้สังเกต เห็นว่า ป่ามีรอยยิ้มตลอดเวลา เพราะโดย ปกติ ป่าก็จะฟังเพลงปกากะญอที่อัดเทปไว้ และบางวันก็จะได้ยินเสียงเพลงที่ป่าขับร้องอยู่คนเดียว ฟังคนเดียว กินหมาก พลุไปด้วย ร้องเพลงไปด้วย คุยไปด้วย คินนั้น ดูแล้วรู้สึกว้าป่าไม่ว่างนอนเลย รวมทั้งเยาวชนที่เข้าร่วม รู้สึกจะมีความสุขไปด้วย และป่าได้บอกอีกว่า ถ้าว่าง ๆ มาอีกป่าจะสอนให้หมดเลย ยังมีอีกมาก

ครั้งที่ 4

วันที่ 12 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 (โบสถ์) เป็นกิจกรรมรวบรวมเพลงแต่ละบทเพลง มีเยาวชนเข้าร่วม 8 คน ครั้งนี้เป็นการทำความเข้าใจกับบทเพลงที่ได้เก็บรวบรวม จากผู้รู้ในหมู่บ้าน ด้วย 6 บทเพลง มีดังนี้ เพลงที่ 1 เกี่ยวกับ การอนุรักษ์ป่า, น้ำ

เพลงที่ 2 เกี่ยวกับ ความรักของพ่อแม่

เพลงที่ 3 เกี่ยวกับ ความสามัคคีของชุมชน

เพลงที่ 4 เกี่ยวกับ การเรียนรู้ของเยาวชน ต้องเรียนรู้ทั้งสิ่งเก่าๆและสิ่งใหม่ๆ

เพลงที่ 5 เกี่ยวกับ คนสองวัยต้องจับมือกัน (เยาวชน กับ ผู้อาวุโส)

เพลงที่ 6 เกี่ยวกับ การเคารพสิ่งเหนือธรรมชาติ เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าน้ำ

เป็นเพลงที่ได้จากผู้รู้ในหมู่บ้าน รวมทั้งแปลความหมายเป็นไทย และให้เยาวชนศึกษาเรียนรู้ว่า เข้าใจมากน้อยแค่ไหนเกี่ยวกับเพลงเหล่านี้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ ผู้ร่วมวิจัยได้แสดงความคิดเห็น ว่าเป็นเพลงที่เข้าใจง่าย แต่บางเพลงก็ยังไม่เข้าใจความหมาย ก็ต้องตีความหมายออกมามากอีกเช่น เพลง ที่ 4, 5, 6 มีการอธิบายเพิ่มเติม ทุกคนพอที่จะเข้าใจเนื้อเพลง และความหมายของเพลง จากนั้นฝึกขับร้องกันด้วยทำนองที่ได้ฝึกขับร้องกับผู้รู้ที่ผ่านมามีปรากฏว่า ยังร้องไม่พร้อมกัน บางคนได้บางคนก็ยังไม่ได้ แล้วก็ฝึกขับร้องกัน 4-5 รอบ ก็พอไปกันได้ เนื้อเพลงที่พิมพ์ และถ่ายเอกสารมาแล้ว ให้ทุกคนนำกลับไปฝึกร้องที่บ้านต่อและให้กลับไปถามพ่อแม่อีกทีเกี่ยวกับกับบทเพลงที่เรียนกันในวันนี้

จากที่ได้สังเกตการเรียนรู้ครั้งนี้ เยาวชนบางคนคุยกันเอง บางคนก็ชวนกันกลับบ้าน บางคนก็ถ่ายรูป และมีเยาวชนจากหมู่บ้านอื่นมาเข้าร่วม 2 คน และบางคนก็ดูแต่โทรศัพท์มือถือ ถามคำตอบคำ แต่ส่วนใหญ่ก็สนใจฝึกร้องเพลง กัน

ครั้งที่ 5

วันที่ 18 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 (บ้านป่าจ่ามี) วันนี้มีเยาวชน เข้าร่วม 5 คน เป็นการฝึกร้องเพลงที่เตรียมไว้ 6 เพลง มาเพื่อฝึกขับร้องร่วมกับ ผู้รู้ ว่าที่ได้รวบรวมเพลง เป็นยังไงบ้าง ต้องเพิ่มเติมแก้ไขอย่างไร และที่ผ่านมามีได้ฝึกร้องถูกต้องหรือไม่ และที่ให้เยาวชนกลับไปฝึกขับร้องกันที่บ้านว่าเป็นอย่างไร ได้ฝึกกันไหม ได้ถามพ่อแม่เพิ่มเติมหรือเปล่า พอทุกคนมากัน ผู้วิจัยก็ได้ถามเยาวชนว่า เป็นอย่างไรบ้าง ร้องเป็นหรือยัง และเยาวชนตอบว่า ได้ไปฝึกต่อที่บ้าน แต่รู้สึกว่าจะจำทำนองไม่ค่อยได้ ไม่รู้ว่าจะขึ้นต้นอย่างไร และ ทำเสียงยังไงก็ลืมไปบ้าง บางคนบอกว่าพอได้แต่ยังจำเนื้อเพลงไม่ได้ต้องดูเนื้อเพลง พอถามเยาวชนเสร็จ ก็เอาเนื้อเพลงที่ได้รวบรวมมาถามกับป่าจ่ามีอีกที เพื่อที่ทุกคนจะได้เรียนรู้ร่วมกันอีกครั้ง แล้วป่าจ่ามีได้อธิบายความหมายของแต่ละเพลงเสร็จจากการอธิบาย เป็นการร่วมฝึกขับร้องเพลงกันต่อ เพราะบางคนจำทำนองได้ บางคนจำไม่ได้ จากนั้นร้องตามป่าจ่ามีอีกครั้ง ร้องตามได้ 3-4 รอบ ป่าจ่ามีให้เยาวชนขับร้องกันเองต่อ ถ้าฝึกป่าจ่ามีบอก วันนั้นขับร้องกันเอง 3-4 รอบ เริ่มได้บ้างแล้ว

วันนี้ที่ได้สังเกตเห็นเยาวชนตั้งใจฝึกร้องและสังเกตเห็นผู้รู้มีความสุข ยิ้มแย้มตลอดเวลา ตั้งใจ และมีเรื่องเล่าอื่น ๆ ให้เยาวชนฟัง เล่าเรื่องในสมัยก่อนบ้าง เรื่องตลกขบขันบ้าง

ครั้งที่ 6

วันที่ 21 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 (บ้านผู้ร่วมวิจัย) วันนี้มีเยาวชนมาร่วม 6 คน เป็นกิจกรรมที่ผู้ร่วมวิจัยฝึกขับร้องกันเอง โดยใช้เครื่องดนตรีเตหนา ทุกคนนำเพลงที่ถ่ายเอกสารมา เปิดดู ตอนแรกเป็นการขับร้องร่วมกันว่าร้องกันได้ อยู่หรือไม่ โดยที่ยังไม่ใช้ เครื่องดนตรี ฝึกร้องกัน 2-3 รอบ ปรากฏว่า ยังขับร้องกันได้ แต่ถ้าให้ขับร้องเดี่ยวยังไม่ได้ จากนั้นเอาเครื่องดนตรีมาบรรเลง ร่วมกับการร้อง ทำให้เสียงไพเราะขึ้น แต่จังหวะของดนตรี และการขับร้องยังเข้ากันไม่ค่อยดี วันนั้นได้ฝึกซ้อมกัน 4-5 รอบ รู้สึกว่าดีขึ้นจังหวะเริ่มที่จะเข้ากัน

จากที่ได้สังเกตของการเรียนวันนี้ เยาวชนตั้งใจฝึกซ้อมกัน บางคนคู่วิวไปด้วยร้องไปด้วย เพราะฝึกซ้อมกันอยู่หน้าทีวี พอเสร็จจากการซ้อมเพลง ทุกคนก็จะหยิบโทรศัพท์มาดู และวันนั้นได้กินมันแกวต้ม จากแม่ของผู้ร่วมวิจัย แล้วจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน

ครั้งที่ 7

วันที่ 23 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 (โบสถ์) วันนี้มีเยาวชนมาร่วม 5 คน การฝึกซ้อมเพลง วันนี้เหมือนครั้งที่ 6 แต่เปลี่ยนสถานที่ เป็นการฝึกขับร้องเพลง แล้วก็เอาเครื่องดนตรีเตหนา มาบรรเลง เป็นกันซ้อมกัน 5-6 รอบ รู้สึกว่าวันนี้ดีขึ้นกว่าเดิม และเยาวชนก็ตั้งใจฝึกซ้อม

จากที่ได้สังเกต เห็นว่า เสียงของเยาวชนบางคนยังไม่เต็มที่ แต่ถักร้องร่วมกันรู้สึกว่าจะไพเราะ มีพลัง ดูแล้วทุกคนมีความสุขกับการเรียนเพลงที่บ้านปกาศะญอ

ครั้งที่ 8

วันที่ 26 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558 (บ้านผู้ร่วมวิจัย) วันนี้มีเยาวชน มาร่วม 4 คน อีกคนติดธุระ วันนี้ฝึกขับร้องเพลงร่วมกับบรรเลงเครื่องดนตรีเตหนา โดยนำบทเพลงที่แจกให้มาขับร้องกัน วันนี้ขับร้องเพลงกัน 5 รอบ ปรากฏว่าดีขึ้น จากที่ได้สังเกต ทุกคนตั้งใจฝึกซ้อมกัน และวันนี้มีขนมให้กิน กินไปด้วย ร้องเพลงไปด้วย มีการอธิบายกิจกรรมครั้งต่อไป เป็นการฝึกซ้อมครั้งสุดท้าย ก่อนที่จะขึ้นไปขับร้องเพลงบนเวที ในงานคริสต์มาส และงานเยาวชนประจำปี ประมาณ เดือน ธันวาคม เสร็จแล้วทุกคนจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน

ครั้งที่ 9

วันที่ 24 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2558 (โบสถ์) วันนี้มีงานประชุมเยาวชน เพื่อเตรียมจัดการแสดงงานคริสต์มาส คืนวันที่ 25 วันนี้มีเยาวชนมาประชุมกันประมาณ 20 กว่าคน เพราะเป็นช่วงปิดภาคเรียน จากนั้นประธานเยาวชนก็ได้ชี้แจงถึงการประชุมในวันนี้ เกี่ยวกับการจัดงานคริสต์มาส

และงานเยาวชนส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ให้มีผู้รับผิดชอบกิจกรรมแต่ละด้าน ผ่านไปประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง การแบ่งงานรับผิดชอบแต่ละคนก็เรียบร้อย และจากนั้นผู้วิจัยได้ชี้แจงถึงการแสดงของเยาวชน โดยการขับร้องเพลงพื้นบ้านปกากะญอ หรือบททา ในคืนวันพรุ่งนี้ และเชิญชวนเยาวชนมาร่วมฝึกซ้อมกัน แต่ถ้าเยาวชนคนไหนมีธุระหรือไม่ร่วมร้องเพลงก็ไม่เป็นไรก็กลับบ้านได้ ปรากฏว่ามีเยาวชนกลุ่มหนึ่งกลับบ้าน ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่กำลังเรียนหนังสือ มีเยาวชนที่อยู่ต่อเหลือ 13 คน พร้อมทั้งจะร่วมฝึกขับร้องและขึ้นไปร้องเพลงกันในงาน จากนั้นมีการแจกเนื้อเพลง มีผู้ร่วมวิจัย 5 คน และเยาวชนที่เพิ่งเข้าร่วม 8 คน ส่วนใหญ่ยังขับร้องเพลงกันไม่ได้ บางคนก็ยังไม่เข้าใจเนื้อเพลง ก็ต้องมีการอธิบายกันอีกครั้ง ทั้งความหมาย เนื้อหา และทำนองของเพลง

พอเสร็จจากการอธิบาย มีการฝึกขับร้องร่วมกัน เยาวชนผู้ร่วมวิจัยขับร้องกันได้ แต่เยาวชนที่มาใหม่ขับร้องกันยังไม่ค่อยได้ แต่ก็ร้องตาม เป็นการร่วมซ้อมเพลงกัน 4 รอบ และใช้เครื่องดนตรีเตหน่าเล่นด้วย ปรากฏว่าดีขึ้นคือส่วนใหญ่จะร้องกันได้ และมีการนัดหมายเวลาของวันพรุ่งนี้ที่จะขึ้นร้องเพลงกันทุกคนก็เห็นด้วยและพร้อมที่จะขึ้นร้องเพลง จากนั้นก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

ครั้งที่ 10

วันที่ 25 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2558 (โบสถ์) วันนี้มีงานคริสต์มาส มีการจัดทำเวที ตกแต่งเวทีอย่างสวยงามด้วยอุปกรณ์ที่หาได้ในชุมชน พอตอนเย็นเป็นการทำอาหาร ให้กินกิน จากนั้นเป็นการสวดมนต์ ทำมิสซา มีเพื่อน พี่น้องหมู่บ้านอื่น ๆ มาร่วมงานด้วย เป็นงานเล็ก ๆ ที่จัดขึ้นทุกปี พอเสร็จจากการสวดมนต์ เป็นความบันเทิง มีการแสดงมากมาย รวมทั้งการร้องเพลง มีทั้งหมด 20 ชุด และก็มีมีการแสดงการขับร้องเพลงพื้นบ้านปกากะญอของเยาวชนบ้านหนองเต่า เป็นการแสดงคิวที่ 3 พอถึงเวลา พิธีกรก็ประกาศเชิญเยาวชนขึ้นมาขับร้องเพลง มีเยาวชนขึ้นมา 7 คน เป็นการขับร้องเพลงพื้นบ้าน หรือบททา และมีการเล่นเครื่องดนตรีเตหน่า ผู้วิจัยแนะนำกลุ่มเยาวชน และเพลงที่จะขับร้อง มีการร้องเพลง 1 เพลง ใช้เวลาประมาณ 4 นาที วันนั้นเป็นการแสดงการขับร้องเสียงดี แต่เสียงจะไม่สม่ำเสมอ เพราะใช้ไมล์ 2 ตัว ไมล์ตัวหนึ่งไม่ค่อยดี ออกบ้างไม่ออกบ้าง แต่ช่วยกันร้องจนจบเพลง พอเพลงจบ มีเสียงปรบมือจากผู้ชม พวกเรากล่าวขอบคุณแล้วก็ลงจากเวที จากนั้นผู้วิจัยได้เดินไปที่มีผู้ชมการแสดง มี คุณลุง คุณป้า 4-5 คน มาพูดคุยกันบอกว่า ดีมาก ที่เยาวชนขับร้องเพลงปกากะญอ ที่ผ่านมามีไม่เคยเห็นเยาวชนขับร้องเพลงพื้นบ้านปกากะญอเลย เยาวชนจะร้องแต่เพลงปกากะญอแบบสมัยใหม่ ลูกทุ่งบ้าง เพื่อชีวิตบ้าง แต่วันนี้เห็นเยาวชนร้องเพลงแล้วรู้สึกดี ร้องผิดบ้าง ถูกบ้าง ไม่เป็นไร แต่ก็ค่อย ๆ เรียนรู้กัน เพลงแบบนี้ต้องใช้เวลา และถ้ามีการแสดงแบบนี้ อีกควรที่จะขึ้นร้องอีก เพราะจะเป็นตัวอย่างให้กับเด็ก และเยาวชนคนอื่น ๆ ต่อไป

เป็นคำพูดของป้า ลุง ที่มาให้กำลังใจ ทำให้มีกำลังใจมากขึ้นที่จะเรียนรู้กันไป และผู้วิจัยเดินไป อีกด้านหนึ่ง ได้ยินนักร้องปกากะญอ กลุ่มหนึ่ง อายุ ประมาณ 40 ปี พุดคุยกัน บอกว่า ไม่อยากจะ ให้มีการขับร้องเพลงพื้นปกากะญอ ในบนเวทีเลย เพราะการขับร้องเพลง จะใช้เวลามาก จะกิน เวลาของการแสดงชุดอื่น ๆ (แอบได้ยิน) สรุปแล้ว การแสดงของเยาวชนแบบนี้ จะมีคนที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย แต่ส่วนมากจะเห็นด้วย และถ้ามีงานในหมู่บ้านอีก จะขึ้นขับร้องอีกเพราะ ไม่กี่วัน จะมียานเยาวชนส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่อีก

วันที่ 31 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2558 (ในวัด) เป็นงานเยาวชน ตอนเช้ามีการวิ่งระยะไกล กลางวันมีการแข่งขันกีฬา เยาวชน พ่อบ้าน แม่บ้าน มีฟุตบอล วอลเลย์บอล และเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่ง ก็จัดเตรียมสถานที่ เพื่อนแสดงตอนกลางคืน พอเวลา 19.30 น. เริ่มการแสดง และการเปิดเวที ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน มากกล่าวต้อนรับ และกล่าวคำอวยพร จากนั้นเป็นการร้องเพลงของเยาวชน มีเยาวชนประมาณ 30 กว่า คนขึ้นมาร้องเพลง เลอะชะพีรี เป้อแฮตือ เป็นเพลงของเยาวชน ที่ร้องกัน ทุกปี แต่ปีนี้ใช้เครื่องดนตรีเตหน่าเล่น ที่ผ่านมาเยาวชนจะใช้กีตาร์ ปีนี้เป็นปีแรกที่เปลี่ยนกีตาร์ มาเป็นเครื่องดนตรีประจำชนเผ่า พอเพลงจบจะต่อด้วยเพลงพื้นบ้าน อีก 1 เพลง เป็นเพลงที่ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย ได้ฝึกขับร้องกันมา เป็นเพลงเกี่ยวกับความสามัคคีของพี่น้อง ระหว่างที่จะขับร้อง เพลงมีเยาวชนบางคนเดินลงจากเวที เหลืออยู่ประมาณ 10 กว่าคน เป็นการร้องเหมือนที่ขับร้องใน งานคริสต์มาส บางคนร้องได้ บางคนร้องไม่ได้ ถูกบ้าง ผิดบ้าง บางคนก็ยืนเป็นเพื่อน บางคนก็ดู เนื้อเพลงแต่ก็ไม่ร้อง เพราะไม่รู้ทำนอง เวลาผ่านไป 4 นาที เพลงจบมีการกล่าวขอบคุณจากผู้ร่วม วิจัย มีเสียงปรบมือจากผู้ชม ต่อจากนั้นก็มีการแสดงของชุดอื่น ๆ ต่อไป

ความรู้สึกของผู้วิจัยที่มีต่อการแสดงครั้งนี้ รู้สึกว่าเยาวชนตั้งใจขับร้องเพลงปกากะญอ แต่เนื่องด้วยไมล์โคร โฟน ไม่ค่อยดี ก็ได้ตามสภาพเท่าที่มีอุปกรณ์ และสังเกตคนดูส่วนใหญ่ก็เห็น ด้วยกับการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านของเยาวชนครั้งนี้ และสนับสนุนให้เยาวชนฝึกเรียนรู้ต่อไป

2. การสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยหลังจบจากกระบวนการเรียนรู้เพลงปกากะญอครั้งนี้

หลังจากจบกระบวนการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านปกากะญอ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย อีกครั้ง ว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อการเรียนรู้ครั้งนี้ และมีข้อเสนอแนะอย่างไร ถ้าหากมีการเรียนรู้ครั้ง ต่อไป วันนี้มีผู้ร่วมวิจัย เข้าร่วม 5 คน เป็นคนที่ เข้าร่วมกระบวนการเรียนสม่ำเสมอ ได้ข้อมูลดังนี้

คนที่ 1 “การเรียนรู้ครั้งนี้เป็นการเรียนรู้ครั้งแรกของชีวิต ไม่เคยรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ บทเพลงพื้นบ้านเลย พอหลังจากที่ได้เข้าร่วมการเรียนรู้ครั้งนี้ ทำให้เข้าใจเพลงพื้นบ้าน ปกากะญอมากขึ้น ทั้งได้รู้ความหมายของแต่ละบทเพลงที่นำมาศึกษาและรู้สึกว่าเพลงพื้นบ้าน ปกากะญอมีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวมาก เพราะวันข้างหน้าจะต้องได้ใช้ ไม่ว่าจะ

การดำเนินชีวิต งานพิธีกรรมของปกากะญอ เช่น งานแต่งงาน พิธีมัดมือ งานศพ ซึ่งช่วงที่ศึกษา รู้สึกว่าสนุกและถ้ามีโอกาสก็จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้น”

คนที่ 2 “เป็นครั้งแรกเหมือนกันที่ได้ฝึกขับร้องเพลงพื้นบ้านปกากะญอ เพราะในโรงเรียนไม่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านเลย ทั้งประวัติความเป็นมาของแต่ละบทเพลงก็ไม่เคยรู้ และไม่เคยมีใครสอนคอยชี้แนะเกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านบทเพลงเลย ช่วงเวลาที่ศึกษา รู้สึกว่าเป็นการเรียนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาของตนเอง และเพลงของชนเผ่าเอง ทำให้สนุกและคิดว่าต้องเรียนรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้น”

คนที่ 3 “เคยเรียนเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านปกากะญอมาบ้าง บทเพลงที่ขับร้องในการเข้าวัด (ทานุโซ่) ส่วนเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ ก็ไม่เคยเรียนและไม่เคยฝึกขับร้อง ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ได้เข้าร่วมกระบวนการเรียนเพลงพื้นบ้านและฝึกขับร้อง หลังจากที่ได้เข้าร่วมศึกษาบทเพลงพื้นบ้าน ทำให้รู้เกี่ยวกับบทเพลงพื้นบ้านมากขึ้น เช่น ประวัติความเป็นมา คุณค่าประโยชน์ที่มีอยู่ในบทเพลงแต่ละเพลง รวมทั้งการขับร้องที่ต่างจากการเรียนรู้ที่ผ่านมาและทำให้เข้าใจว่าเพลงพื้นบ้านปกากะญอเปรียบเสมือน สมุด 1 เล่ม เพื่อบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต เพราะสมัยก่อนไม่มีโรงเรียน ไม่มีอุปกรณ์สำหรับการบันทึก หลังจากเข้าร่วมศึกษาทำให้รู้บทเพลงพื้นบ้านและสามารถนำบทเพลงต่าง ๆ นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ หลังจากนั้นต่อไปก็จะศึกษาเรียนรู้ให้มากขึ้น บทเพลงพื้นบ้านปกากะญอเป็นภาษาที่นุ่มนวลอ่อนหวาน เป็นการสื่อสาร อีกทางหนึ่ง ถ้าคู่สนทนารู้เพลงพื้นบ้านด้วยกันจะสามารถใช้บทเพลงพื้นบ้านในการสื่อสารกันแทนคำพูดต่าง ๆ ได้”

คนที่ 4 “เคยเรียนบ้างแต่แบบผ่าน ๆ ไป เพราะผู้สอนใช้วิธีการคนละแบบ สอนโดยให้ฝึกขับร้องโดยไม่มีการอธิบายถึงที่มาที่ไปของแต่ละบทเพลง และประโยชน์ที่มีอยู่ในบทเพลงพื้นบ้านปกากะญอมีประโยชน์ต่อเรา ไม่ว่าจะด้านการวางแผนการดำเนินชีวิต การทำมาหากิน ซึ่งเป็นคำสอนของบรรพบุรุษปกากะญอ ที่มีประโยชน์ต่อตัวเรา ถ้าเราเชื่อและทำตามก็จะดีกับเรา บทเพลง 1 เพลงมีความหมาย 7 อย่างเป็นคำพูดและสามารถสื่อสารความหมายให้กัน อย่างคนบางคนจะสื่อสารกันในบททา หรือเพลงพื้นบ้าน ปัจจุบันเยาวชนส่วนใหญ่หาความรู้ในตำราโรงเรียนเป็นหลัก ทำให้ความผูกพันกันระหว่างเด็ก เยาวชนกับผู้อาวุโสในชุมชนเริ่มห่างกัน พอได้เข้าร่วมกระบวนการเรียนครั้งนี้ทำให้มีความผูกพันกับผู้รู้ ผู้อาวุโสมากขึ้น สังเกตได้จากรอยยิ้ม การอธิบาย

ให้กับเยาวชน คุณแล้วมีความสุขทั้งเยาวชนและผู้รู้ ดังนั้นเยาวชนรุ่นใหม่ต้องศึกษาภูมิปัญญาของตนเองและความรู้จากภายนอกต้องเดินไปด้วยกัน”

3. การสรุปที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ผู้รู้ ผู้นำชุมชนและผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ปกาเกอญอ ผลการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้นำชุมชน มีดังนี้

1) ประวัติความเป็นมาของบทเพลงพื้นบ้านปกาเกอญอ เป็นอย่างไร

หลังจากที่ได้สัมภาษณ์ ผู้รู้ และผู้รู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบทเพลงพื้นบ้าน ปกาเกอญอ จำนวน 10 คน ส่วนใหญ่จำนวน 7 คน ไม่รู้ว่าความเป็นมาเป็นอย่างไร มาจากไหน ใครเป็นผู้คิดค้นคนแรก รู้เพียงแต่ว่าบรรพชนของปกาเกอญอแต่ละรุ่นได้สืบทอดกันมา และก็เรียนรู้ต่อกันจากรุ่นต่อรุ่น เห็นคนอื่นขับร้องก็ทำตาม ส่วนความเป็นมาและประวัติไม่ได้ถามและไม่มีคนบอก ส่วนอีก 2 คน รู้ว่าประวัติความเป็นมาของบทเพลงพื้นบ้านปกาเกอญอมาจาก “เจาะโพแค” (ลูกกำพร้าว้า) ซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่กับยายแม่หม้าย เป็นคนที่คนส่วนใหญ่ดูถูก และอาศัยอยู่นอกหมู่บ้าน แต่ “เจาะ โพแค” ผู้นี้เป็นคนที่มีความสามารถในการเรียนรู้สูง และมีความอดทน ชอบสังเกตและเชื่อมโยงกลายเป็นบทเพลงพื้นบ้านปกาเกอญอ จนถึงทุกวันนี้ เช่น “ดอปีนแห้วเปือชะเม็กู เสาโคะเมาะเกะถ่อ ค่าชู” เราพี่น้องหากใจเป็นหนึ่ง ชี้อังไม้ก็จะกลายเป็นหมี (หมายถึง ความสามัคคีก่อให้เกิดพลัง ชี้อังไม้ให้กลายเป็นอะไรก็ได้)

2) อะไรเป็นเหตุให้เกิดการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพลงพื้นบ้านปกาเกอญอ

บทเพลงพื้นบ้านปกาเกอญอ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาอย่างหนึ่งที่ชาวปกาเกอญอได้สืบทอดกันมายาวนานหลายร้อยปี จากรุ่นสู่รุ่น เป็นการส่งสัญญาณคำบอกเล่าของคนรุ่นก่อน ๆ มาเพื่อให้นักเรียนรุ่นหลังได้รู้ได้เรียน

สาเหตุที่ทำให้เกิดการสืบทอดก็คือ พิธีกรรมของปกาเกอญอต้องมีบทเพลงพื้นบ้านต้องขับร้อง เช่น ในงานแต่ง, งานมัดมือ, งานศพ ดังนั้น เพลงพื้นบ้านจึงจำเป็นที่จะต้องมีการสืบทอด

3) คุณค่า ความหมาย จิตวิญญาณของภูมิปัญญาท้องถิ่นในบทเพลงปกาเกอญอคืออะไร

เพลงพื้นบ้านปกาเกอญอทุกเพลง เป็นเพลงที่มีความหมายและมีคุณค่าที่แอบแฝงอยู่ในตัวและสามารถที่จะดึงออกมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ บทเพลงปกาเกอญอ บทสามารถนำออกมาตีความหมายได้ 7 อย่าง 7 ด้าน แล้วแต่คนที่จะสามารถตีความหมายออกมา

4) บทเพลงปลากะต๋อ มีคุณค่าและความหมายอย่างไร

คุณค่าและความหมายที่อยู่ในบทเพลงของแต่ละเพลงก็จะสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์อะไรก็จะสามารถที่จะดึงบทเพลงนั้นมาแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งเป็นโลกทัศน์ของปลากะต๋อเอง เช่น

แพะ ฆี่ ขู ซี่ เส่ เต๋อ เก

แพะ ฆี่ ขู ซี่ หว่า เต๋อ เก

เส่ หว่า เหมะ ลอดู ลอเซ

เปอะบะ กอวี บะกอ เซ

ถางไร่ อย่าฟันไม้ให้ตาย

ถางไร่ อย่าฟันต้นไผ่ให้ตาย

หากต้นไม้ และต้นไผ่หมดไป

ก็จะทำให้อัดน้ำ อดข้าวตาย

5) ประโยชน์ที่ได้รับจากการสืบทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา บทเพลงพื้นบ้านปลากะต๋อ คืออะไร

เดิมทีหมู่บ้านหนองเต่าไม่มีโรงเรียน ไม่มีวัด ไม่มีโบสถ์ ความรู้ส่วนใหญ่ที่ได้คือ มาจากนิทาน เพลงพื้นบ้าน (หรือบทอา) ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้สั่งสอนและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับคนสมัยก่อน

6) ทำไมต้องมีการสืบทอดเพลงพื้นบ้าน

เห็นคนรุ่นก่อน ๆ ทำก็ทำตาม และก็ได้ฝึกขับร้องและก็ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

7) เทคนิควิธีการสืบทอด ทำอย่างไร

เทคนิคที่ใช้ในการสืบทอดก็คือ การจดจำ ฝึกขับร้องบ่อย ๆ จากคนที่ป็นและจดจำจากในงานต่าง ๆ ขับร้องเพลงพื้นบ้าน ใช้วิธีเรียนด้วยตนเอง เป็นการเรียนที่ต้องเข้าหาผู้รู้ แข่งกับตนเอง เพราะเมื่อถึงเวลาที่จะต้องขับร้องในพิธีกรรมต่าง ๆ ลูกคนหนึ่งบอกว่า การร้องเพลงพื้นบ้านเป็นการวัดความสามารถของเยาวชนในสมัยก่อน ถ้าคนไหนเก่งก็จะได้เป็น “โหม่ชก” (ผู้มีความรู้ด้านเพลงพื้นบ้านและสามารถนำคนที่ยังขับร้องเพลงพื้นบ้านไม่เป็น)

ผลการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย มีดังนี้

1. เรียนรู้แล้วได้ทราบคุณค่า ความหมายของการเรียนรู้อย่างไร

เยาวชนที่เป็นผู้ร่วมวิจัยเกือบทั้งหมดไม่เคยรู้เลยเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านปลากะต๋อว่ามีคุณค่า มีความหมายอย่างไร เพราะที่ผ่านมามีไม่เคยได้เรียนได้ศึกษาในโรงเรียน และในโรงเรียนก็ไม่มีการสอนเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน อยู่ในบ้านพ่อแม่ก็ไม่เคยสอน และไม่มีใครอธิบายเกี่ยวกับ

บทเพลงพื้นบ้านปกากะญอ เคยได้ยินจากในงานต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน พิธีกรรมมัดมือ และงานศพ แต่ฟังแล้วไม่เข้าใจ และไม่มีผู้รู้ท่านมาอธิบายให้

มีบางคน เคยได้เรียนมาบ้าง แต่แค่ฝึกขับร้อง ส่วนคุณค่าและความหมายจะไม่เข้าใจ หลังจากที่ได้เรียนร่วมกันในกลุ่มครั้งนี้ ทำให้ได้รู้ถึงคุณค่า และความหมายที่มีในบทเพลงของแต่ละเพลง และสามารถดึงออกมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต เช่น บทเพลงที่นำมาเรียนรู้ทั้ง 6 เพลงนี้

2. ได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการเรียนรู้

นับว่าการเรียนรู้ครั้งนี้เกี่ยวกับบทเพลงพื้นบ้าน เป็นการเรียนที่ไม่เคยเรียนมาก่อน และวิธีการศึกษาแบบนี้ก็ไม่เคย หลังจากที่ได้ศึกษาก็ทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ทราบถึงประโยชน์ของบทเพลงพื้นบ้านของแต่ละบทเพลง เช่น เพลงที่นำมาศึกษาทั้ง 6 เพลง ทำให้รู้ถึงประโยชน์ที่มีในตัวของบทเพลง เช่น เพลงที่ 4

เปื่อ เหม่ มา ดิ ต่า อะ ซอ	มา ดิ ต่า อะ ซอ เก่อ สะ เพลาละ
เปื่อ เหม่ มา ดิ ต่า ล่อ ลี	ต่า ล่อ ลี เต่อ คลิ๊ก ต่า คี
อะ ซอ หล่อ ลี มา เกลาะ แกละ	คลิ๊ก ต่า คีบล่อ ต่า แมะ
หากเราแสวงหาแต่สิ่งใหม่ ๆ	สิ่งใหม่ ๆ จะทำให้เราหลงทาง
หากทำแต่สิ่งเก่า ๆ	สิ่งเก่า ๆ ก็จะทำให้ไม่ทันโลก
สิ่งใหม่ ๆ สิ่งเก่า ผสมกัน	ก็จะทำให้เท่าทัน และก้าวล้ำหน้า

ซึ่งเป็นบทเพลงหนึ่งที่น่ามายกเป็นตัวอย่าง จะเห็นว่าเพลงพื้นบ้านทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษา

3. สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

เพลงพื้นบ้านเป็นแนวคิดของบรรพชนปกากะญอในอดีต ดังนั้นแนวคิดจากอดีตกับปัจจุบันจะไม่เหมือนกัน วิถีชีวิตปัจจุบันจะต่างกับวิถีชีวิตในอดีต การมองโลก การให้ความหมายต่าง ๆ จะแตกต่างกัน ดังนั้นการใช้ชีวิตประจำวันบางสิ่งบางอย่างจะเหมือนแต่บางอย่างจะไม่เหมือนเพลงพื้นบ้านนับว่าเป็นอีกภาษาหนึ่งหรือเป็นสมุด 1 เล่ม ที่ได้จดบันทึกเรื่องราว คำพูด คำสอน ไว้ในบทเพลง เราสามารถดึงออกมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น เพลง

เปื่อ ออ ที บะ เก่อ ตอ ที	เปื่อ โอะ ก่อ บะ เก่อ ตอ ก่อ
เปื่อ เอาะ เตะ บะ เก่อ ตอ เล	เปื่อ เอาะ ญา บะ เก่อ ตอ กวิ
ใช้น้ำให้รักษาต้นน้ำ	ใช้ผืนดินให้รักษาผืนดิน
กินเขียดต้องรักษาผา	กินปลาต้องรักษาลำห้วย

ซึ่งเป็นบทเพลงที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตได้ เพราะทุกวันนี้ป่าเริ่มลดลง น้ำไม่พอเพียงต่อการดำรงชีวิต ถ้าเรามาศึกษาและเข้าใจกันทุกคนก็จะไม่เกิดป่าหัวโล้น

4. จำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีการสืบทอด บทเพลงพื้นบ้านของปกากะญอ

ทุกคนบอกว่า จำเป็นมากที่จะต้องศึกษาและต้องมีการสืบทอดกัน “เพลงพื้นบ้านปกากะญอ เป็นเลือดเนื้อ จิตวิญญาณของปกากะญอที่มีความห่วงใยต่อปกากะญอรุ่นหลัง เป็นทั้งแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติการดำเนินชีวิต และจะต้องใช้ในพิธีกรรมของปกากะญอ ถ้าหากไม่มีการสืบทอดความเป็นตัวตน ภูมิปัญญาที่เป็นของปกากะญอเองก็จะไม่มีและรุ่นหลังก็จะไม่รู้” (จากผู้รู้) และผู้ร่วมวิจัยหลังจากที่ศึกษาเพลงกันมากก็ทำให้ทราบถึงคุณค่าและความหมาย และแบบเสียงที่ซับซ้อนก็จะไม่เหมือนเพลงทั่วไป แต่เป็นอีกแบบหนึ่งซึ่งเทียบแล้วจะไม่เหมือนของชนชาติอื่น ๆ ดังนั้น จำเป็นอย่างมากที่จะต้องร่วมกันสืบทอดและเรียนรู้ต่อไป

5. เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวเองหรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มศึกษาบทเพลงพื้นบ้าน รู้สึกว่าตนเองไม่มีความรู้เกี่ยวกับบทเพลงพื้นบ้านเลย และก็ไม่มีผู้ชี้แนะให้ เลยทำให้ไม่เข้าใจคุณค่า ความหมาย และการซับซ้อนจึงรู้สึกกับเพลงพื้นบ้านแค่ว่า แต่พอศึกษาแล้วทำให้รู้ถึงคุณค่าของเพลงและความหมายของเพลงแต่ละเพลง รู้ถึงความ เป็นมาของประวัติ ถึงแม้จะจดจำได้ไม่หมด แต่ก็ทำให้เริ่มและเข้าใจมากขึ้น จากเดิมและถ้ามีเวลาโอกาสก็จะพยายามเรียน ศึกษามากขึ้น และอยากจะให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ต่อไป อาจจะอาทิตย์ละครั้งหรือช่วงวันหยุด

กิจกรรมสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมสนทนาทั้งหมด 9 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 3 ท่าน ผู้ร่วมวิจัยและเยาวชน 7 คน กระบวนการขั้นตอนของการสนทนากลุ่มมีดังนี้

ลำดับแรกผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการพูดคุยกันในวันนี้ ประเด็นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านปกากะญอและผู้ร่วมวิจัยก็ได้เตรียมคำถามที่จะถามผู้รู้ ผลมีดังนี้

1. มีแรงบันดาลใจอะไร ที่ทำให้สืบทอดเพลงพื้นบ้านปกากะญอ (บททา)

เพลงพื้นบ้านปกากะญอ เป็นบทเพลงไม่ยาก ถ้าคนที่ชอบ เข้าใจ ก็จะศึกษาและเก็บไว้ เพราะสมัยก่อนไม่มีโรงเรียน เพลงพื้นบ้านเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชาวปกากะญอ เพราะจะต้องใช้ซับซ้อนในพิธีกรรม เช่น งานแต่งงาน งานผูกข้อมือประจำปี และงานศพ ปัจจุบันหมดยุคของเพลงพื้นบ้านแล้ว เพราะมีสิ่งใหม่ๆเข้ามา ทั้ง โรงเรียน ศาสนา จึงทำให้บทบาทของเพลงพื้นบ้านลดลงบางหมู่บ้านแทบไม่มีเลย

2. เพลงพื้นบ้านปกากะญอ มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

ที่มาที่ไปของเพลงพื้นบ้านปกากะญอไม่เคยรู้มาก่อน เพราะไม่ได้ถาม และคนรุ่นก่อนก็ไม่ได้บอกถึงที่มาว่า มาอย่างไร ส่วนใหญ่เห็นคนอื่นทำก็ทำตาม

3. เพลงพื้นบ้านมีกี่แบบ แต่ละแบบใช้ในโอกาสอะไร

เพลงพื้นบ้านปกากะญอมีหลายแบบ แต่ละแบบจะใช้ไม่เหมือนกัน เช่น เพลงที่เกี่ยวกับงานแต่งงานก็จะใช้เฉพาะพิธีแต่งงานเท่านั้น และงานศพจะขับร้องได้เฉพาะในงานเท่านั้น เพราะความหมายจะต่างกัน แต่ส่วนเพลง หน่อเดอจ้อ (เกี่ยวกับหนุ่ม-สาว) จะสามารถขับร้องได้ทุกงานและทุกโอกาส

4. เพลงพื้นบ้านปกากะญอ คืออะไร

เพลงพื้นบ้านปกากะญอก็เป็นเหมือนเพลงทั่วไป ก็จะมีคำร้อง ทำนอง แต่จะมี 2 ตอน แต่ละตอนจะมี 7 คำ เช่น หน่อ เดอ จ้อ จ้อ เดอ หน่อ เออ ดี เคล่อ ล่า มี โถ้ แล เปอ

เพลงพื้นบ้านเปรียบเหมือนหนังสือเล่มหนึ่ง เพราะแต่ละเพลงก็มีความหมาย และประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้ได้

5. ใครเป็นคนคิดริเริ่มบทเพลงพื้นบ้านคนแรก

บทเพลงพื้นบ้านปกากะญอ มีมานานแล้วหลายชั่วอายุคน ส่วนประวัติความเป็นมา ใครเป็นผู้คิดริเริ่มก่อนไม่ทราบ เพราะไม่ได้ถาม และไม่มีใครบอก เห็นคนอื่นทำก็ทำตามกัน คิดว่าคงเป็นบรรพบุรุษปกากะญอที่ เป็นผู้แต่ง

6. เพลงพื้นบ้านปกากะญอ มาจากไหน

พอรู้เรื่องจำความได้ก็ได้ยินคนขับร้องเพลงพื้นบ้านปกากะญอกัน คิดว่ามาจากกลุ่มปกากะญอสมัยอดีตที่เป็นคนแต่งขึ้นมา

7. เพลงพื้นบ้านปกากะญอ (บทกวี) มีประโยชน์อย่างไร ต่อการดำเนินชีวิต

ถ้าฟังรู้เรื่อง เข้าใจ ในบทเพลงพื้นบ้านปกากะญอก็จะเกิดประโยชน์ เพราะสามารถนำมาใช้กับการดำรงชีวิตได้ เพราะในแต่ละเพลงก็จะสามารถดึงความหมายออกมาได้ 7 อย่าง

8. อยากทราบว่าผู้รู้และผู้เฒ่า มีความรู้สึกอย่างไร ถ้าไม่มีคนสืบทอดเพลงพื้นบ้าน

เป็นห่วงเด็กรุ่นใหม่หากไม่มีการสืบทอดเพลงพื้นบ้านเพลงปกากะญอคงจะหายไป และคงมีเพลงแนวใหม่เข้ามาแทนที่

9. ถ้าบทเพลงพื้นบ้านหายไปมีความรู้สึกอย่างไร

จริง ๆ ถ้าเป็นไปได้ไม่อยากให้เพลงพื้นบ้านของปกากะญอหายไป เพราะบรรพบุรุษปกากะญอได้สืบทอดกันมายาวนาน และสิ่งที่เป็นบทเพลงของปกากะญอคงจะไม่มีแล้ว แต่ถ้าเด็กรุ่นใหม่ไม่มีการเรียนรู้ ไม่สนใจ คงต้องปล่อยให้ตามกาลเวลา

10. ต้องทำอย่างไรในการที่จะสืบทอดเพลงพื้นบ้านปกากะญอ

การสืบทอดเพลงพื้นบ้านก็จะใช้การจดจำ ค่อย ๆ ถาม ค่อย ๆ เรียนรู้ ทีละเพลง อีกหน่อยก็จะได้เอง สมัยก่อนใช้วิธีจดจำในงาน เช่น งานแต่งงาน งานผูกข้อมือ และงานศพ เป็นต้น

11. อยากจะให้เยาวชนรุ่นใหม่สืบทอดเพลงพื้นบ้านหรือไม่

อยากให้เยาวชนร่วมสืบทอดเพลงพื้นบ้านต่อไป ไม่อยากให้หายไป เพราะเป็นสิ่งที่เป็นการบันทึกความรู้ คำสอน ของปกากะญอ และเป็นของชาวปกากะญอเอง และอยากให้เก็บรวบรวมบทเพลงต่าง ๆ ไว้ในหนังสือเพื่อที่เด็กจะได้ศึกษาและฝึกขับร้องต่อไป

12. ควรจัดกระบวนการเรียนเพลงพื้นบ้านปกากะญออย่างไร ที่ไหน เมื่อไหร่

อยากให้มีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน มาเรียนรู้กับผู้รู้ และถ้ามีการขับร้องเพลงพื้นบ้านในพิธีงานต่าง ๆ อยากจะให้คนรุ่นใหม่เข้าร่วม เพราะจะได้เข้าใจ บทเพลงมากขึ้น และอยากให้มีการจัดการพูดคุยกันแบบนี้อีก อาจจะทำอาทิตย์ละครั้ง หรือเดือนละ 2-3 ครั้ง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากคำถามวิจัย 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกากะญอได้รับการเข้ารหัสไว้ในบทเพลง มีอะไรบ้าง 2) รูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยอาศัยเพลงพื้นบ้านปกากะญอเป็นอย่างไร 3) ผลของการใช้รูปแบบ เนื้อหา และกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกเยาวชนดังกล่าวเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผล

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกากะญอถูกเข้ารหัสไว้ในบทเพลง 3 ด้าน คือ ด้านการทำมาหากิน ด้านการสัมพันธ์กันระหว่างคนกับคน และด้านการสัมพันธ์กันระหว่างคนกับธรรมชาติและได้ให้รายละเอียดมาแล้วในบทที่ 4

รูปแบบ คือ ใช้บทเพลงพื้นบ้าน มีเนื้อหาสาระ 3 ด้านคือ ด้านการทำมาหากิน ด้านการสัมพันธ์กันระหว่างคนกับคน และด้านการสัมพันธ์กันระหว่างคนกับธรรมชาติ กระบวนการประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) ขึ้นร่วมกันค้นหาความบทเพลง 2) การไปฝึกขับร้องกับผู้รู้ 3) การร่วมกันฝึกขับร้อง 4) ร่วมกันแสดง 5) การสนทนากลุ่มกับปราชญ์

ผลการใช้รูปแบบ (ขับร้องเพลง) เนื้อหา (3 ด้าน) และกระบวนการ (ขั้นตอน) ก่อให้เกิดจิตสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การแต่งกายด้วยชุดปกากะญอ การแสดงความเคารพนอบน้อม สัมมาคารวะต่อผู้เฒ่าผู้แก่ การกล้าพูดภาษาของตน และความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาเพิ่มเติม)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลงโดยใช้แนวคิดของคุณพ่อนิพนธ์ เทียนวิหาร (อ้างโดยสุรเชษฐ เวชชพิทักษ์, 2535) ที่ประกอบด้วย 3 ด้าน คือด้านการทำมาหากิน ด้านสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ สามารถใช้ในการวิเคราะห์คุณค่า

ของภูมิปัญญาดั้งเดิมในบทเพลงที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้มาก เพราะโลกทัศน์ของปกากะญอเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกใบนี้สัมพันธ์กัน เช่น การทำมาหากิน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน งานสำเร็จได้ต้องมีญาติ พี่ น้อง มาช่วยเหลือกัน คนสัมพันธ์กับธรรมชาติ ต้นไม้เป็นพี่ น้องของปกากะญอ เพราะตอนที่ลูกเกิดมา พ่อจะนำรกสะดือใส่กระบอกไม้ไผ่ และผูกไว้กับต้นไม้ เป็นความเชื่อว่าเป็นการฝากวิญญาณของลูกไว้กับต้นไม้เพื่อให้ต้นไม้ช่วยดูแลก่อน

ต่อมา สามวัน พ่อก็ไปเรียกดวงวิญญาณของลูกกลับมาอยู่กับครอบครัว และ ต้นไม้ต้นนั้น ไม่สามารถที่จะไปตัดได้ ส่วน สัตว์ ชาวปกากะญอเชื่อว่า คนหนึ่งคน มีวิญญาณ สถิตอยู่ในตัว สัตว์ 35 ชนิด เช่น กุ้ง หมู ปลา ถึง ฯลฯ ปกากะญอเป็นชนเผ่าที่เคารพแม่แต่สิ่งที่ไม่เห็น เพราะเชื่อว่า ที่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ทุกวันนี้เพราะ ค่าที่ค่าตะาะ (สิ่งสูงสุด) คอยดูแล ปกป้องรักษา ชาวปกากะญอ ดังนั้น เนื้อหาเหล่านี้ ก็จะถูกนำไปเข้ารหัสในบทเพลงพื้นบ้านปกากะญอ

ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการ (ขั้นตอน) ที่ใช้โดยรวม ๆ ที่เริ่มตั้งแต่การให้ร่วมกันตีความ ไปตลอดจนการฝึกขับร้อง การฝึกกันเองกับการไปฝึกกับคุณป้า ผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้ กระบวนการเรียนครั้งนี้เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษา เพลงพื้นบ้านปกากะญอ เป็นการค้นหาเพลงพื้นบ้าน ความหมาย จากที่ได้สังเกตแรก คือเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นเยาวชนที่ไม่รู้จักเพลงปกากะญอเลย เป็นเพราะเกิดมาไม่ได้ฝึกขับร้องเพลงเพราะสังคมปัจจุบันกับอดีตจะต่างกัน อดีตไม่มีโรงเรียนไม่ต้องเรียน จึงมีเวลาที่จะเรียนรู้ ขับร้องเพลงพื้นบ้านตลอดเวลา แต่ในปัจจุบันต้องเข้าเรียนหนังสือ และในโรงเรียนก็ไม่มีครูที่จะสอนเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านปกากะญอ ดังนั้นการค้นหา ตีความหมาย บทเพลง ทำให้เยาวชนเข้าใจมากขึ้นรวมทั้งประโยชน์และคุณค่าที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต และกระบวนการเรียนนี้เป็น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับผู้อาวุโส อีกด้าน จากที่ได้สังเกต ทำให้เยาวชนมีความสุขกับการเรียนนี้สังเกตได้จากรอยยิ้มของเยาวชน และผู้อาวุโสและผลสะท้อนที่ออกมาจากหมู่บ้านก็เห็นด้วยกับการจัดกระบวนการเรียนเพลงพื้นบ้านปกากะญอครั้งนี้ และอยากให้จัดต่อไป เพลงพื้นบ้านปกากะญอเป็นบทเพลงที่มีความสำคัญต่อพี่น้อง ชาว ปกากะญอ เพราะจะต้องใช้ในพิธีต่าง ๆ และใช้ในการดำเนินชีวิต จากสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้วิจัยคิดว่า เพลงพื้นบ้านยังคงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่แต่อาจจะน้อยลง เพราะปัจจุบัน บ้านหนองเต่ามีศาสนาที่หลากหลายเข้ามา เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และปัจจุบันบ้านหนองเต่ายังมี 1 ครอบครัวที่นับถือประเพณีเดิมของชนเผ่าปกากะญอ ดังนั้นในขณะที่เพลงพื้นบ้านมีบทบาทลดลง การเอาบทเพลงพื้นบ้านปกากะญอมาใช้ในการพัฒนาจิตสำนึกของเยาวชนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นได้เพียงส่วนหนึ่ง นำมาศึกษาเพื่อที่จะได้ขับร้องเป็น เพื่อที่จะได้รู้ความหมาย คุณค่า ประโยชน์ที่สามารถนำมาใช้ ในการดำเนินชีวิตได้ และเพื่อที่จะได้สืบทอดอนุรักษ์เพลงของชนเผ่าได้ ถ้าไม่มีกระบวนการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านครั้งนี้ กลุ่มเยาวชนคงไม่ได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมา

คุณค่าของเพลงพื้นบ้านปกากะญอ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าถ้ากลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้ได้ต่อยอด หรือ ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม ได้อย่างเยาวชนในอดีต ผู้วิจัยคิดว่า เพลงพื้นบ้านปกากะญอ ก็สามารถสร้างสำนึกเยาวชนให้รักบ้านเกิด รักชนเผ่า รักวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง รักธรรมชาติ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ก็จะลดลง

ผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้แต่ละกิจกรรมเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร เพราะอะไร นั้นขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่ แต่ละบริบท และขึ้นอยู่กับว่าจะทำกับกลุ่มใด เช่น กลุ่มนักเรียนก็ควรทำในโรงเรียน เพราะช่วงระหว่างที่ทำวิจัยนั้น ผู้วิจัยก็ได้ไปแบ่งปันเพลงพื้นบ้านดนตรีพื้นบ้านให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียนอีกหมู่บ้านหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าเด็กให้ความสนใจ ตั้งใจฝึกซ้อม ตั้งใจฝึกเล่นดนตรีและมีความสุขกับการฝึกซ้อมเพลงพื้นบ้าน ถ้ามีงานแสดงเด็กก็จะใส่ชุดประจำชนเผ่า นำเพลงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน ไปแสดง ซ้อมร้องเอง เล่นเครื่องดนตรีเอง เป็นการแสดงที่ต่างจากโรงเรียนอื่น ๆ และช่วงเวลาดังกล่าว ตอนกลางคืน ผู้วิจัยได้นำเพลงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน แบ่งปันให้กับ กลุ่มเยาวชนอีกหมู่บ้านหนึ่ง มีเยาวชน 5 คน เป็นเนื้อเพลงเดียวกับที่ผู้วิจัยใช้ฝึกซ้อม และสอนดนตรีพื้นบ้าน ผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มเยาวชนนี้ แม้จะไม่ได้ผลมากแต่ก็ทำให้เยาวชนได้รู้ ได้สัมผัส เบื้องต้น กับภูมิปัญญาของชาวปกากะญอ เพราะช่วงกลางวันต้องทำงานใช้แรงกายจึงทำให้การเรียนเพลงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน ไม่เต็มที่ กับกลุ่มนี้ เห็นว่า ถึงแม้ไม่สามารถซ้อมร้องเพลงได้ เล่นดนตรีได้ แต่ก็ชอบฟังเสียงดนตรี เล่นเป็นวง ร่วมกัน ร้องด้วยกันจะมีทั้งเพลงภาษาปกากะญอ และเพลงสมัยใหม่ ต่อมาเมื่อมีเยาวชนหลายคนกลับใจเลิกลาบอกขอมุข สำหรับกลุ่มนี้ควรจัดในช่วงกลางวัน ช่วงวันหยุด

ผู้วิจัยคิดว่า เสียงร้อง ทำนอง จังหวะ การเคลื่อนไหว (เต้นหรือรำยรำ) และเสียงของเครื่องดนตรี มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้ร่วมวิจัย หรือผู้ฟัง แต่ขึ้นอยู่กับแต่ละคนที่เข้าใจ เช่น บางคนชอบทำนอง บางคนชอบเสียงร้อง หรือบางคนชอบเสียงของดนตรี หรือบางคนชอบทั้งหมด ขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการพัฒนาจิตสำนึกใน คุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชน โดยใช้บทเพลงปกากะญอ ที่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะที่จะนำไปใช้

เพลงปกาเกอญอ เป็นเพลงที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่เหมือนใคร แต่ละเพลงก็จะมีคุณค่า และความหมายของเพลง ชาวปกาเกอญอควรที่จะศึกษา บันทึก เพื่อมิให้เพลงพื้นบ้านได้หายไปจากชนเผ่า และหากศึกษาเข้าใจก็จะสามารถนำคุณค่า ความหมาย ของแต่ละเพลงออกมาใช้ในการดำรงชีวิตได้ สอนลูก สอนหลานได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยจะได้ผลดียิ่งขึ้นควรมีกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและควรจัดกระบวนการเรียนรู้ในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ ใน โรงเรียน หรือช่วงปิดภาคเรียน และให้เยาวชนที่ได้เรียนหนังสือในเมือง กับเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มาเรียนร่วมกัน เพื่อที่ 2 กลุ่มนี้จะได้เรียนรู้และเข้าใจด้วยกัน

2. ผู้ที่สนใจวิจัยเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านของปกาเกอญอ ควรนำเอาเครื่องดนตรีของชนเผ่า มาร่วมใช้ในการขับร้องด้วย เช่น เตหน้า ปี่เขากวาย เพราะเครื่องดนตรีสามารถที่จะเล่นเข้ากับเพลงพื้นบ้านได้และจะยิ่งทำให้เยาวชนสนใจเพลงพื้นบ้านมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). **คู่มือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- กนิษฐา นิตน์พัฒนา และคณะ. (2541). **จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: ครองช่าง.
- จาวรธรรม ธรรมวัตติ. (2543). **ภูมิปัญญาอีสาน**. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- ชาย โปธิสิตา. (2549). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ทิพย์สุดา พุฒจร และคณะ. (2555). การฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านโนเนนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนหนองศาลา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่**. 4 (2), 112.
- ธวัช ปุณโณทก. (2531). **ภูมิปัญญาชาวบ้านอีสาน ทักษะของอาจารย์ปรีชา พิณทอง ทิศทางหมู่บ้าน
ไทย**. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์.
- นิคม ชมพูหลง. (2542). **ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง การสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2336, สิงหาคม). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากร. **ทิศทางไทย**. หน้า 5.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2528). **ร้อยกรองชาวบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุทธิสาร.
- ประเวศ วะสี. (2534). **การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ปรีชา อุตระกุล. (2530). **วัฒนธรรมพื้นบ้านนครราชสีมา**. นครราชสีมา: ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น คณะ
วิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2541). **รายงานการวิจัย: บทบาทของพรรคการเมืองไทยในการจัดตั้งรัฐบาล
ผสม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- พัชรา อุตระกุล. (2531). **ภูมิปัญญาชาวบ้าน เทคโนโลยีพื้นฐาน และแหล่งวิทยาการในชุมชน.
เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน หน่วยที่ 1-8.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช**.
- พรรณราย คำโสภา. (2542). **การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขามนุษยคุริยางควิทยา บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร**.

- มณีนีภา ชูติบุตร. (2538). แนวทางการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน. **หมู่บ้าน**. 7(87): 5.
- รุ่งจิตร์ กองคำ. (2541). การพัฒนาจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิราณี อุปละ. (2541). การพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมโดยใช้การสอนแบบโครงการ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศักดิ์ชัย เกียรติดิณาท. (2542, เมษายน-พฤษภาคม). ภูมิปัญญาไทยพัฒนาไทย. **วารสารวัฒนธรรมไทย**. 37 (4): 7-17.
- สุกรี เจริญสุข. (2550). **ดนตรีเพื่อพัฒนาศักยภาพของสมอง**. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2548). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเชษฐเวชชพิทักษ์. (2533). **รากฐานแห่งชีวิต วัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: หมู่บ้าน
- สุรินทร์ คำโมนะ. (2546). **กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการจักสานของชุมชนในบริเวณลุ่มน้ำแม่แจ่ม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- เสรี พงศ์พิศ. (2529). **คืนสู่รากเหง้า**. กรุงเทพฯ: เทียรวรรณ.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2549). **จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมเชิงพุทธ**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปีของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา เขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย, จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สงคราม เขาวนศิลป์. (2535). **จิตวิทยาทั่วไป**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรา กล้าเจริญ. (2548). **เพลงพื้นบ้านกับวิถีชีวิตในการทำงาน**. พระนครศรีอยุธยา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อนก นาวิกมูล. (2527). **เพลงนอกศตวรรษ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- อังกูล สมคะเนย์. (2534). **สภาพปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์วรรณ อ่วมธานี. (2552). การจัดการแบบลื่นกับการบริการสุขภาพ. **สภาการพยาบาล**. 24 (2), 5-10.

วิธีชีวิตชนเผ่าปกากะญอ. ค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2559, จาก www.thaigiving.org/en/multimedia/gallery/detail/3222

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
ภาพประมวลการทำวิจัย

ภาพที่ 1 การประชุมเยาวชนชี้แจงกระบวนการเรียนรู้เพลงปากเกาะญอ

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์ ผู้รู้ ผู้นำชุมชน เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ชุมชน เพลงปากเกาะญอ

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์ เก็บรวบรวมเพลงพื้นบ้าน

ภาพที่ 4 ค้นหาความหมาย คุณค่า และฝึกขับร้องเพลงปกากะญอ

ภาพที่ 5 ผู้รู้ และผู้นำชุมชน

ภาพที่ 6 ผู้รู้ และผู้นำชุมชน

ภาพที่ 7 ผู้ร่วมวิจัย ฝึกขับร้องเพลงที่บ้านปกาเกอญอ

ภาพที่ 8 เยาวชนขับร้องเพลงที่บ้านบนเวที

ภาพที่ 9 สัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยหลังจบกระบวนการเรียนรู้

ภาพที่ 10 การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านปกากะญอ

ภาพที่ 11 ถ่ายรูปหลังจบการสนทนากลุ่ม

ภาพที่ 12 การแสดงเพลงพื้นบ้านของนักเรียน ตอนชากระบาน

ภาพที่ 13 การแสดงเพลงพื้นบ้านปกาเกอะญอที่ ประเทศฟิลิปปินส์

ภาคผนวก ข.

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

เรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกใน คุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยใช้บทเพลงปกากะญอ ที่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ร่วมสนทนา 1.....

2.....

3.....

4.....

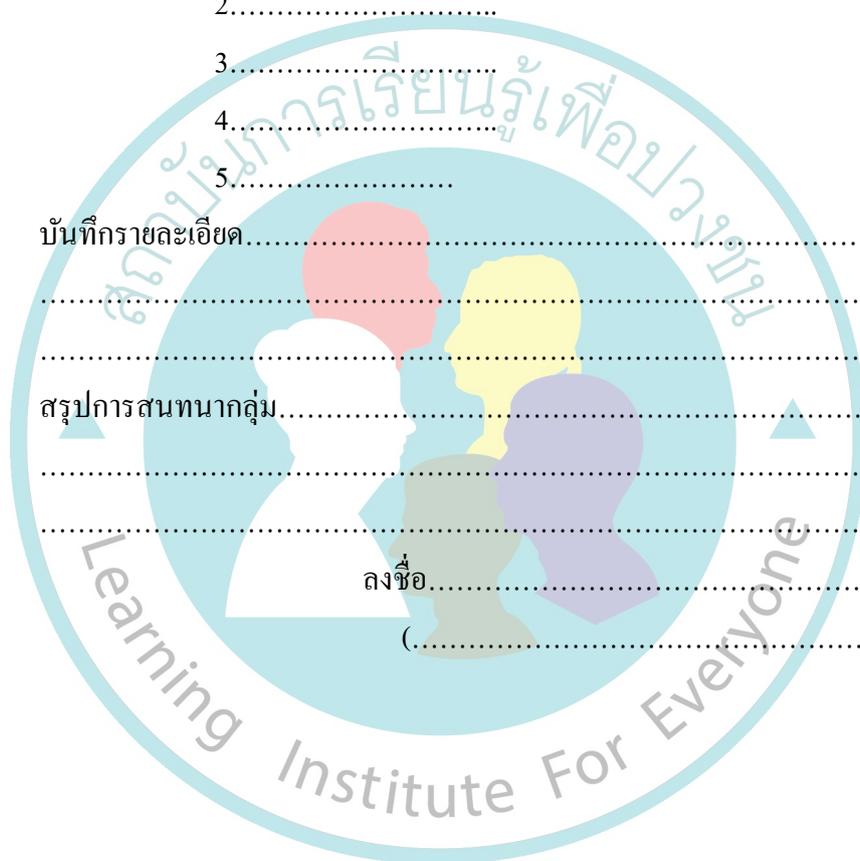
5.....

บันทึกรายละเอียด.....

สรุปการสนทนากลุ่ม.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(.....)

แนวสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกใน คุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยใช้บทเพลงปกากะญอ ที่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของปราชญ์ชาวบ้าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี
3. สถานภาพ โสด สมรส หม้าย/หย่า
4. ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียน ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษา สูงกว่ามัธยมศึกษา
5. อาชีพหลัก ทำการเกษตร ค้าขาย รับจ้างทำการเกษตร
 รับจ้างทั่วไป รับราชการ

ส่วนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

1. ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านหนองเต่า สภาพสังคม การดำรงชีวิตในอดีตเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 3 แนวสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

1. ประวัติความเป็นมาของบทเพลงพื้นบ้าน ปกากะญอเป็นอย่างไร
2. อะไรเป็นเหตุให้เกิดการสืบทอดเพลงพื้นบ้านปกากะญอจากรุ่นสู่รุ่น
3. คุณค่า ความหมาย จิตวิญญาณ ของเพลงพื้นบ้านปกากะญอคืออะไรมีอะไรบ้าง
4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสืบทอด องค์ความรู้ ภูมิปัญญา บทเพลงพื้นบ้านปกากะญอ คืออะไร
5. ทำไมต้องมีการสืบทอดบทเพลงพื้นบ้านปกากะญอ
6. เทคนิควิธีการสืบทอดเพลงพื้นบ้านปกากะญอทำอย่างไร

แนวสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกใน คุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิมของเยาวชนโดยใช้บทเพลงปกากะญอ ที่บ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ร่วมวิจัย

1. เพศ ชาย หญิง
2. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี
3. สถานภาพ โสด สมรส หม้าย/หย่า
4. ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียน ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษา สูงกว่ามัธยมศึกษา
5. อาชีพหลัก ทำการเกษตร ค้าขาย รับจ้างทำการเกษตร
 รับจ้างทั่วไป รับราชการ

ส่วนที่ 2 แนวสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย

1. เรียนแล้วได้ทราบคุณค่า ความหมายของการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านปกากะญออย่างไร
2. ได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน ปกากะญอ
3. สามารถนำเพลงพื้นบ้านปกากะญอไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่อย่างไร
4. จำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีการสืบทอด บทเพลงพื้นบ้านของ ปกากะญอ
5. เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวเองหรือไม่ อย่างไร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นาย เจริญ ดิโน
วันเดือนปีเกิด 28 กันยายน 2525
ที่อยู่ 9/1 ม. 4 ตำบล แม่วิน อำเภอ แม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
เบอร์โทรศัพท์ 0821852068
อีเมล keseitoo@hotmail.com
ประวัติการศึกษา ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชา สหวิทยาการ
 เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
 ปีการศึกษา 2552

